

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Migrační politika ve vybraných zemích EU

Radek Löwy

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radek Löwy**
Osobní číslo: **H14262**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Migrační politika ve vybraných zemích EU**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analýza legislativních dokumentů týkajících se migrační politiky ve vybraných zemích EU. Následně budou jednotlivé legislativy porovnány s migrační legislativou EU, neboť se EU dlouhodobě snaží sjednotit jednotlivé politiky v členských státech. Závěrem bude zjištěno, zda se migrační politiky navzájem liší či v nich můžeme nalézt konsensus.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- DRBOHLAV, D. Migrace a (i)migranti v Česku. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1
- BADE, K. J. Evropa v pohybu. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 2005. 497 s. ISBN 80-7106-559-5
- KING, R. Atlas lidské migrace. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2008. 192 s. ISBN 978-80-204-1706-0
- Migrace v rozšířené Evropě. Praha : [British Council], 2002. 50 s. ISBN 80-238-9199-5
- PALÁT, M. Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2014. 71 s. ISBN 978-80-7418-228-0
- SCRUTON, R. Západ a ti druzí. vyd. 1. Brno : Barrister & Principal, 2007. 149 s. ISBN 978-80-7364-042-2
- Migrants in Europe. European Union, 2011. 151 s. ISBN 978-92-79-16231-2 (dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5727749/KS-31-10-539-EN.PDF/bcf27a60-7016-4fec-98c5-e8488491ebbd>)
- Internet:
- Migrační a azylová politika České republiky
Dostupné: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>
- Legislativa EU
Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Hájková**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **1. dubna 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 27. listopadu 2017

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury a pramenů.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 27. 6. 2018

Radek Löwy

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Lucii Hájkové za pomoc při tvorbě této práce, za všechny rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při jejím zpracování.

Anotace

Tato závěrečná práce se zabývá problematikou migrační politiky v rámci tří evropských zemí a Evropské unie samotné. Koncept migrační politiky bude nejprve přiblížen z hlediska jednotlivých zemí, a následně dojde ke srovnání těchto politik se snahou Evropské unie o nalezení konsensu.

Klíčová slova

Migrační politika, migrace, Evropská unie, azyl, strategie

Annotation

This final thesis deals with the issue of migration policy in an aspect of three different European countries and the European union itself. The concept of migration policy will be shown from the viewpoint of each of these countries individually, with comparison of those policies in relation to the European union's efforts to reach consensus.

Keywords

Migration policy, migration, European Union, asylum, strategy

Obsah

Úvod	12
1. Vymezení základních pojmů	13
1.1 Migrace.....	13
1.2 Migrant	13
1.3 Migrační politika	14
1.4 Azyl	14
1.5 Azylant	14
1.6 Cizinec.....	14
1.7 Rezident.....	14
1.8 Integrace	14
1.9 Evropská unie	15
1.9.1 Evropský parlament.....	15
1.9.2 Rada Evropské unie.....	15
1.9.3 Evropská rada	15
1.9.4 Evropská komise	15
2. Rozdělení migrace	16
2.1 Individuální migrace.....	16
2.2 Masová migrace	16
2.3 Migrace v rámci stejné civilizace	16
2.4 Migrace napříč jednotlivými kulturami či civilizacemi	16
2.5 Migrace vnější a vnitřní.....	17
2.6 Legální a nelegální migrace	17
2.7 Migrace podle délky pobytu.....	17
2.8 Migrace dobrovolná a nedobrovolná.....	18
3. Migrační teorie	19
3.1 Teorie push-pull	19
3.2 Teorie sít'ových vazeb	19
3.3 Teorie dvojího pracovního trhu	20
3.4 Teorie nové ekonomie	20
4. Mezinárodní migrace.....	21
4.1 Příčiny mezinárodní migrace.....	21
4.1.1 Neekonomické příčiny migrace.....	21
4.1.2 Ekonomické příčiny migrace.....	21

4.2 Důsledky mezinárodní migrace	22
4.2.1 Důsledky pro hostitelskou zemi	22
4.2.2 Důsledky pro vysílací zemi	23
5. Schengenský prostor.....	24
5.1 Schengenský informační systém	24
5.2 Vízový informační systém.....	25
6. Migrační politika	26
6.1 Migrační politika České republiky	26
6.2 Strategie migrační politiky České republiky	27
6.2.1 Integrace	28
6.2.2 Nelegální migrace a návratová politika.....	28
6.2.3 Politika v oblasti udělování azylu.....	29
6.2.4 Vnější dimenze migrační politiky	29
6.2.5 Volný pohyb osob v Evropské unii a schengenská spolupráce	29
6.2.6 Legální migrace.....	30
6.2.7 Mezinárodní a evropské závazky České republiky v oblasti migrace.....	30
6.3 Migrační politika Slovenska.....	31
6.4 Strategie migrační politiky Slovenska.....	32
6.4.1 Politika v oblasti mezinárodní spolupráce.....	32
6.4.2 Politika v oblasti legální migrace a sociální integrace přistěhovalců a azylantů do společnosti.....	32
6.4.3 Politika v oblasti prevence a boji s nelegální migrací	33
6.4.4 Politika v oblasti udělování azylu a pobytu cizinců	33
6.4.5 Politika v oblasti spolupráce a koordinování postupů orgánů státní správy a samosprávy a ostatních subjektů podílejících se na realizaci migrační politiky	34
6.4.6 Politika v oblasti dodržování lidských práv a svobod ve vztahu k cizincům v oblasti předcházení nežádoucích jevů spojených s projevy xenofobie a rasové netolerance.....	34
6.5 Migrační politika Německa	35
6.6 Strategie migrační politiky Německa	35
6.6.1 Politika v oblasti udělování azylu.....	35
6.6.2 Integrace	36
6.6.3 Dlouhodobý pobyt.....	36
6.6.4 Politika v oblasti nelegální migrace.....	37
6.6.5 Návratová politika	37
6.6.6 Legální migrace.....	38

6.7 Migrační politika EU	39
6.8 Strategie migrační politiky EU	40
6.8.1 Podpora integrace státních příslušníků třetích zemí	40
6.8.2 Posílení vnějších hranic EU.....	40
6.8.3 Spolupráce se zeměmi původu a tranzitu	41
6.8.4 Řízení migračních toků a boj proti převaděčům migrantů	42
6.8.5 Reforma společného evropského azylového systému	43
6.8.6 Poskytnutí možností legální migrace.....	44
7. Realizace azylové politiky.....	46
7.1 Azylová politika Evropské Unie	46
7.1.1 Rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601 ze dne 22. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka	46
7.1.2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013 o zřízení systému „Eurodac“	46
7.1.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu	47
7.1.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany	47
7.1.5 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany.....	47
7.1.6 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 439/2010 ze dne 19. května 2010 o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu	47
7.2 Podmínky azylového řízení	48
7.2.1 Informace.....	48
7.2.2 Doklady	48
7.2.3 Pobyty a svoboda pohybu.....	48
7.2.4 Zajištění	48
7.2.5 Záruky pro zajištěné žadatele	48
7.2.6 Podmínky zajištění	48
7.2.7 Zajištění zranitelných osob a žadatelů se zvláštními potřebami při přijetí.....	49
7.2.8 Rodiny	49
7.2.9 Zdravotní péče.....	49
7.2.10 Lékařské vyšetření.....	49
7.2.11 Školní docházka a vzdělávání nezletilých osob	49

7.2.12 Zaměstnání	49
7.2.13 Odborné vzdělávání.....	50
7.3 Azylová politika České republiky	50
7.4 Podmínky azylového řízení	50
7.4.1 Doklady	50
7.4.2 Pobyť a svoboda pohybu.....	50
7.4.3 Zajištění	51
7.4.4 Záruky pro zajištěné žadatele	51
7.4.5 Rodiny	51
7.4.6 Zdravotní péče.....	51
7.4.7 Lékařské vyšetření.....	52
7.4.8 Školní docházka a vzdělávání nezletilých osob	52
7.4.9 Zaměstnání	52
7.5 Azylová politika Slovenska.....	52
7.6 Podmínky azylového řízení	52
7.6.1 Doklady	53
7.6.2 Pobyť a svoboda pohybu.....	53
7.6.3 Rodiny	54
7.6.4 Zdravotní péče.....	54
7.6.5 Lékařské vyšetření.....	54
7.6.6 Školní docházka a vzdělávání nezletilých osob	54
7.6.7 Zaměstnání	55
7.7 Azylová politika Německa	55
7.8 Podmínky azylového řízení	55
7.8.1 Doklady	55
7.8.2 Pobyť a svoboda pohybu.....	56
7.8.3 Rodiny	56
7.8.4 Zdravotní péče.....	57
7.8.5 Lékařské vyšetření.....	57
7.8.6 Zaměstnání	57
8. Analýza azylové politiky	58
9. Charakteristika hromadné migrace z let 2014-2016.....	60
10. Závěr.....	62

Seznam použité literatury	63
Seznam tabulek.....	69

Úvod

Tématem bakalářské práce je Migrační politika ve vybraných zemích EU. S pojmem migrace se v současné době často setkáváme a nelze ho vyložit jednoznačně. Obecně se dá říci, že se jedná o pohyb osob přes hranice územní jednotky. Důvodů, proč lidé opouštějí svou rodnou vlast, je nespočet. Vždy se ale jedná o snahu zlepšit svou dosavadní životní situaci. Hlavní příčiny migrace jsou politické, náboženské, rasové či ekonomické. Autor se v této práci nebude zaměřovat na migraci z hlediska migrantů, ale z pohledu zemí, kam tito lidé přichází.

Na začátku budou vymezeny základní pojmy, které s tématem neodmyslitelně souvisí a které budou používány v celé práci. Dále se původce díla podívá na rozdělení migrací a na několik migračních teorií.

Cílem této tvorby je porovnání migrační politiky tří vybraných členských států Evropské unie s politikou EU na legislativní úrovni. Pro potřeby této práce se autor zaměřil na Českou republiku, Slovensko a Německo. Vznikem Evropské unie došlo k umožnění volného pohybu občanů EU mezi členskými státy, což zvýšilo nutnost dohledu na vnějších hranicích z hlediska bezpečnosti. Aby se EU vyhnula přeshraničnímu zločinu, je nutná spolupráce všech členských zemí v rámci migrační politiky. Proto se EU snaží zajistit ve všech svých zemích stejné podmínky pro migranty.

Pro přiblížení se jádru této problematiky se bude práce vedle migrační politiky zabývat i azylovou politikou, a to v rámci všech tří zemí a samotné EU. Na tomto základě bude provedena analýza, do jaké míry se od sebe azylové politiky liší a zda EU dosáhla požadovaného konsensu.

V závěru práce se ještě autor zaměří na hromadnou migrační vlnu z let 2014 až 2016, na její průběh, příčiny a především na její dopady a následnou nutnost reformy migrační politiky napříč celou EU.

1. Vymezení základních pojmů

1.1 Migrace

Migraci nelze vymezit zcela jednoznačně. Můžeme ji zkoumat z více úhlů pohledu. Obecně lze říci, že slovo migrace souvisí s pohybem jednotlivců či celých skupin přes hranice územní jednotky na určitou dobu (trvale, krátkodobě nebo dlouhodobě). Tento pojem se netýká jen obyvatel, ale po celá staletí sledujeme migraci i u zvířat - ať putují za potravou či vhodným místem k rozmnožování. Důvodů pro migraci lidí je několik. Dříve se obyvatelé přesouvali především za úrodnější půdou či lepším klimatem, dnes se jedná spíše o otázku ekonomickou, politickou či hospodářskou. Migraci je nutné sledovat, neboť nově příchozí vždy určitým způsobem ovlivňují stávající společenství.

„Migrace je proces stěhování přes mezinárodní hranice nebo uvnitř států. Je to pohyb obyvatelstva zahrnující jakýkoliv přesun lidí bez ohledu na jeho délku, prostředky či příčiny“ (IOM 2004: 41).

Pokud budeme mluvit přímo o migraci mezinárodní, definuje ji *Glosarry on Migration* (2004) jako: *„Pohyb osob, které opouštějí svojí rodnou zem, či zemi, kde jsou trvale usídleny, aby se usadili trvale či přechodně v jiné zemi. Při tom jsou překračovány mezinárodní hranice“* (IOM 2004: 35).

1.2 Migrant

Migrant je osoba, která alespoň jednou přešla hranice územní jednotky za účelem změny trvalého pobytu. V této souvislosti rozdělujeme emigranty a imigranty. Emigrant je člověk, který odešel ze své země, oproti tomu imigrant je ten, který přišel do země nové.

Podle Paláta lze migranty rozdělit do 7 skupin:

- Uprchlíci - osoby, které se nacházejí mimo svou vlast kvůli pronásledování.
- Žadatelé o azyl – osoby, které opustily svou zemi z důvodu pronásledování, a v azylovém řízení se u nich prověřuje, zda splňují kritéria Ženevské úmluvy. Pokud podmínky splní, stávají se azylanty (uznanými uprchlíky).
- Ilegální migranti – tito migranti jsou přítomni v cílové zemi bez potřebných dokumentů.
- Dočasní pracovní migranti – po ukončení pracovního poměru se vrací zpět do rodné země.
- Vysoce kvalifikovaní migranti – osoby pobývající v cílové zemi za účelem práce.

- Rodinní příslušníci.
- Navrátilci – osoby vracující se zpět do země původu (Palát 2015: 10)

1.3 Migrační politika

Základem každé migrační politiky je snaha o co nejprospěšnější využití migračních jevů. Ať už hovoříme o pozitivních nebo negativních dopadech, jejím cílem je přizpůsobit se každé nastalé situaci, a to za pomoci předpřipravených legislativních postupů, nebo pomoci vytvoření nových nařízení. „*Na migrační politiku je možné pohlížet jako na soubor zákonů, nařízení a praktik týkajících se pohybu mezinárodních migrantů přes státní hranice a jejich pobytu na území cílové země*“ (Drbohlav 2010: 69). Jako první bod migrační politiky každé země, je především snaha o maximální bezpečí vlastního státu a tamního obyvatelstva. Toto bezpečí se snaží zajišťovat jak státy individuálně, tak pomoci mezinárodních smluv, které mají za cíl postupně sjednocovat migrační politiky a do budoucna zlepšit spolupráci jednotlivých států v otázkách bezpečnosti, které jsou s migrací bezprostředně spojeny. Dále se zabývá integrací přistěhovalců do tamní společnosti, prací s přistěhovalci v rámci jejich možného návratu zpět do země původu, mezinárodní ochranou a humanitární činností.

1.4 Azyl

Azyl uděluje stát cizinci, jenž má oprávněný strach z pronásledování ve své vlasti z hlediska náboženských, rasových, politických či jiných národnostních důvodů. Stát tak poskytuje cizinci povolení k pobytu za účelem jeho ochrany (Klufová 2010: 233).

1.5 Azylant

Člověk, jemuž byl udělen azyl.

1.6 Cizinec

Pro účely zákona o pobytu cizinců se cizincem rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie (Ministerstvo vnitra ČR 2018a).

1.7 Rezident

Rezident je osoba, která pobývá na území daného státu jeden rok či déle. Nezávisle na místě rezidence může krátkodobě (ne déle než jeden rok) navštěvovat jiné země (Ministerstvo vnitra ČR 2018a).

1.8 Integrace

Slovo integrace můžeme nahradit výrazy jako začlenění, spojení či splynutí. V rámci migrace si budeme pod pojmem integrace představovat sociální začleňování cizinců do společnosti, do které se přistěhovali.

1.9 Evropská unie

Evropská unie (dále jen EU) je ekonomické a politické společenství sjednocující 28 členských států. Jsou to Belgické království, Bulharská republika, Česká republika, Dánské království, Estonská republika, Finská republika, Francouzská republika, Chorvatská republika, Irská republika, Italská republika, Kyprská republika, Litevská republika, Lotyšská republika, Lucemburské velkovévodství, Maďarsko, Maltská republika, Spolková republika Německo, Nizozemské království, Polská republika, Portugalská republika, Rakouská republika, Rumunsko, Řecká republika, Slovenská republika, Slovinská republika, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Španělské království, Švédské království. Každý stát rozhoduje sám za sebe, ale zároveň musí rozhodnout v souladu s předpisy EU. EU tedy tyto státy zastřešuje a jejich prostřednictvím plní své cíle (Evropská unie 2018).

1.9.1 Evropský parlament

Evropský parlament je tvořen ze zástupců občanů EU a hájí jejich zájmy. Má legislativní a rozpočtovou funkci.

1.9.2 Rada Evropské unie

Rada Evropské unie zastupuje zájmy jednotlivých členských států. Její pravomoc je legislativní.

1.9.3 Evropská rada

Evropskou radu tvoří hlavy států nebo předsedové vlády členských zemí.

1.9.4 Evropská komise

Evropská komise má na starost zájmy EU jako celku. Dohlíží na dodržování základních smluv EU.

2. Rozdělení migrace

„Migraci můžeme rozlišovat podle počtu migrantů směřujících do cílových zemí na individuální migraci, masovou migraci, migraci v rámci stejné civilizace a migraci napříč jednotlivými kulturami či civilizacemi“ (Janáčková 2016: 26).

2.1 Individuální migrace

Individuální migrace je pohyb, kdy se dotyčný člověk nezávisle na ostatních rozhodne opustit svou zemi a přesídlit do země jiné. *„Taková migrace má v drtivé většině legální charakter, neboť se pro ni dotyčný rozhoduje bytostně bez vlivu emocí davu, často přichází do konkrétního a předem vybraného místa a často i za konkrétní pracovní pozici“ (Janáčková 2016: 26).*

2.2 Masová migrace

Masová migrace je jev, kdy do konkrétní země zamíří velký počet migrantů z oblastí, které jsou si velmi podobné jak podmínkami, tak kulturou. Většinou se jedná o spontánní rozhodnutí spojené s psychologií davu. Takovýto druh migrace je velmi nebezpečný, a to jak pro samotné migranty, tak především pro cílové země. Ty na takový nápor lidí pocházejících z jiné kultury a mající odlišné hodnoty nejsou vůbec připraveny a dochází k velkým problémům. Kromě problémů s ubytováním takového množství lidí a jejich částečným zabezpečením tu najednou vystupuje tisícinásobně vyšší hrozba teroristických napadení (Janáčková 2016: 27).

2.3 Migrace v rámci stejné civilizace

Migrace v rámci stejné civilizace je druhem přemísťování lidí, který je jak po kulturní, tak bezpečnostní stránce chápán jako takřka neškodný. Pochopitelně lze říci, že každá masová migrace je nebezpečná, nicméně v tomto případě dochází výhradně k individuální migraci. Tito migranti mají podobnou, ne-li úplně stejnou kulturu a stejně tak zastávají i stejné způsoby chování a životní priority. Nejčastěji tito lidé přicházejí za prací a jejich asimilace je vzhledem k vlivu stejné kultury poměrně jednoduchá (Janáčková 2016: 27).

2.4 Migrace napříč jednotlivými kulturami či civilizacemi

Migrace napříč jednotlivými kulturami či civilizacemi je značný problém. Pokud by šlo o individuální migraci, jsou jednotlivé státy schopné takovéto lidi přijímat podle řádných směrnic a následně se pokusit je integrovat do tamní společnosti. Bohužel však trendem doby je migrace masová, a to právě ze zemí se zcela odlišnou kulturou, zvyklostmi a hodnotami (Janáčková 2016: 27).

V tu chvíli se naskýtají problémy, o kterých jsem již psal ve vztahu k masové migraci. Navíc přizpůsobení se takového množství lidí, kteří mají zažitě zvyklosti jiné kultury, by byl doslova heroický počin, který by zabral spoustu let a množství práce.

2.5 Migrace vnější a vnitřní

Migraci můžeme dále rozdělit na vnější a vnitřní. „*Matoušek (2003) definuje migraci jako stěhování obyvatel z jednoho regionu či země do jiného regionu či země a z této definice je tedy zřejmé, že se jedná o jev vnitrostátní i mezinárodní. Podle toho, zda se jedná o pohyb osob mezi státy nebo uvnitř jednoho státu, tedy rozlišujeme migraci vnější a vnitřní. Vnější migrace je procesem, při němž dochází k trvalému, dlouhodobému nebo krátkodobému přesunu jednotlivců či skupin lidí v prostoru přes hranice země (mezinárodní migrace). Migrace vnitřní je charakteristická pohybem obyvatelstva uvnitř hranicemi vymezené oblasti (vnitrostátní migrace)*“ (Palát 2014: 7).

2.6 Legální a nelegální migrace

Pokud vezmeme v potaz legální migraci, můžeme dospět k odporujícím si tvrzením. Z jedné strany budou znít teze o zalepení mezer v pracovním trhu, či v rozmanitosti kultury daného národa, z druhé strany uslyšíme o nevzdělaných cizincích, kteří nejsou schopni respektovat základní zásady slušného chování. Nicméně stát tento typ migrace kontroluje a jednotlivé žádosti individuálně posuzuje (Palát 2014: 9).

Oproti tomu nelegální migrace představuje pro stát značné riziko. Problémem, který musejí úřady řešit ve vztahu k nelegální migraci, je fakt, že na jejich příchod se země nemá jak připravit. Úřady a všechny státní orgány o nich nemají žádné informace. Neznají počet lidí, kteří sem přicházejí, neznají jejich zdravotní stav ani vyznání. Jedním z velkých problémů, kterým musí v současné době Evropská unie čelit, je pašování lidí. Z toho důvodu se Evropská rada rozhodla řešit tento problém přímo u zdroje, a to bojem se samotnými pašeráky (Palát 2014: 9-10).

2.7 Migrace podle délky pobytu

Migraci dělíme též podle délky pobytu, a to na migraci krátkodobou (temporary), dlouhodobou (long-term) a migraci trvalou (permanent). Krátkodobá migrace slouží pouze jako přechodná část, kdy dotyčný následně zemi opustí a cestuje do jiné. Dlouhodobá migrace je většinou spojená s délkou pracovního poměru nebo studijních závazků a migrace trvalá značí již úplné přesídlení spojené se všemi administrativními úkony, příkladně změnou trvalého bydliště (Palát 2014: 8).

2.8 Migrace dobrovolná a nedobrovolná

Dobrovolná migrace je závislá čistě na rozhodnutí samotného jednotlivce, kdežto migrace nedobrovolná vzniká na základě jiných vlivů, než samotného rozhodnutí jedince. Nedobrovolnou migraci můžeme dále dělit na vnucenou a vynucenou. Zatímco důvodem vnucené nedobrovolné migrace jsou v mnohých případech válečné konflikty, vynucená migrace je způsobena příkladně přírodními katastrofami (Henig 2009: 36).

3. Migrační teorie

Pojem migrace je v dnešní době znám asi každému. Jedná se o jev, který svým dopadem dokáže ovlivňovat celé státy. Z důvodu pochopení tohoto úkazu a jeho vysvětlení vzniklo několik teorií, které se snaží objasnit, proč k samotné migraci dochází, a zároveň co jí předchází. Samotné teorie pocházejí z různých vědních oborů a také různých časových úseků, tudíž je možné sledovat rozdílnost jejich výkladu.

3.1 Teorie push-pull

Tato teorie migrace je ovlivněna dvěma faktory, a to push a pull faktory.

Push faktory můžeme chápat jako okolnosti, které dotyčného jedince přinutily k opuštění své rodné země. Patří sem válečné konflikty, živelné katastrofy, nebo jenom nedostatek pracovních příležitostí (Palát 2014: 16).

Oproti tomu pull faktory chápeme jako vlivy, které naopak dotyčný vnímá jako nezbytné a má potřebu se za nimi stěhovat. Mezi pull faktory patří množství pracovních příležitostí, možnosti studia, nebo větší svoboda jedince (Palát 2014: 17).

Pokud nabízí sousední země možnost lepšího zaměstnání a lepších výdělků, působí tyto vlastnosti na jednotlivce jako pull faktory. Jedná se o věci a jevy, které dotyčného přitahují a za kterými je ochoten se přestěhovat. Push faktory, jako příkladně špatná ekonomická situace v zemi spojená s nedostatkem pracovních příležitostí zase působí na jednotlivce negativně a ten se následně rozhodne ze své země odejít (Palát 2014: 18).

3.2 Teorie síťových vazeb

Základem této teorie je vzájemná spolupráce mezi migranty. Ve chvíli, kdy migranti přicházejí do nové cizí země, jsou odkázáni buď sami na sebe a možnou pomoc od státu, nebo se obrátí na někoho, s kým se již v minulosti setkali a koho již znají. Teorie síťových vazeb bere v potaz sociální vazby mezi migranty, na jehož základě jsou schopni se v novém prostředí uchytit. Tyto sociální sítě působí jako komunikační médium, a zároveň jako preventivní opatření pro nově příchozí obyvatele. Čím větší a silnější tato sociální síť bude, tím větší může být i migrační tok. Jednotliví migranti již nebudou odkázáni jenom sami na sebe, ale i na pomoc od svých známých. Cesta i začátky v nové zemi se tak stanou snadnějšími (Palát 2014: 23).

3.3 Teorie dvojího pracovního trhu

Základem této teorie je přibírání zaměstnanců z rozvojových zemí na neatraktivní pracovní pozice. Tato pracovní místa jsou v mnohých zemích neobsazena právě z důvodu své nezajímavosti pro ostatní zaměstnance, nízkého platu, či nemožnosti kariérního postupu. Firmy proto vybírají zaměstnance z jiných zemí, kteří jsou ochotni tuto práci vykonávat (Henig 2009: 37).

3.4 Teorie nové ekonomie

Principem teorie nové ekonomie není rozhodování jednotlivce, ale rozhodování v rámci sociální skupiny, zejména pak domácností a rodin (Mincer 1978: 18). Rodina rozhoduje na úkor jednotlivce, a tím chrání svou ekonomickou stabilitu. Migrace tu je chápána jako určitá možnost ke snížení rodinných nákladů, a zároveň udržení finanční stability.

4. Mezinárodní migrace

Jelikož se celá bakalářská práce bude věnovat vnější, neboli mezinárodní migraci, zaměřím se v této kapitole právě na tento druh pohybu osob. Vzhledem k ekonomické a politické situaci v různých zemích se mezinárodní migrace stává globálním fenoménem. Vznik EU navíc umožnil svobodný pohyb občanů EU v rámci tohoto prostoru. Proto čím dál více lidí z méně vyspělých zemí míří do silnějších ekonomik.

4.1 Příčiny mezinárodní migrace

Mezinárodní migrace je zapříčiněná snahou migrantů zlepšit svoje dosavadní životní podmínky. Důvody mohou mít ekonomický či neekonomický charakter.

4.1.1 Neekonomické příčiny migrace

Do této kategorie spadají především otázky náboženské, rasové, politické či národnostní. Důvodem pro tento typ pohybu obyvatel může být i založení rodiny či rozhodnutí pro úplně nový životní start, například po přírodní katastrofě, která člověku zničila vše, co měl.

4.1.2 Ekonomické příčiny migrace

Lidé migrují především kvůli snaze zajistit co možná nejlepší životní úroveň pro sebe a pro svou rodinu. Aby si ji byli schopni udržet, potřebují k tomu stálý přísun kapitálu. Jelikož ekonomický vývoj v jednotlivých zemích není rovnoměrný, stává se, že je reálná mzda za stejně odvedenou práci v různých státech odlišná. Tzn., že dělník na Ukrajině si nevydělá tolik peněz, jako dělník v Německu. Migrační toky proto směřují z méně vyvinutých zemí, do těch s vyspělou ekonomikou. V opačném směru není migrace tak patrná, i když probíhá rovněž (Palát 2014: 26).

Další příčinou je změna struktury trhu práce a s tou potřeba buď kvalifikovaných či nekvalifikovaných pracovníků, kterých není v daném státě dostatek. Trh práce je velmi ovlivněn mírou nezaměstnanosti. Pokud je nízká, znamená to, že lidé, kteří chtějí pracovat, pracují a firmy nemohou najít vhodné kandidáty na volné pracovní pozice. Z toho důvodu je migrace cizinců dobrá i pro ekonomiku vyspělejšího státu, neboť by klesala výroba a tím i hrubý domácí produkt (Palát 2014: 36).

Ze strany podniků je zaměstnávání cizinců také "výhodné", protože nemají tak vysoké nároky na mzdu jako místní obyvatelstvo a mnohdy je jejich efektivita práce vyšší právě kvůli jejich zažitým zvykům a tradicím. Proto se dá říci, že kontrolovaná migrace z pohledu ekonomie je výhodná pro obě strany, tedy jak migranta, tak zemi, do které přichází (Kunešová 2006: 85).

4.2 Důsledky mezinárodní migrace

Dopady mezinárodní migrace se liší podle toho, zda se jedná o zemi, kam lidé míří, či o stát, ze kterého odešli.

4.2.1 Důsledky pro hostitelskou zemi

Tyto důsledky pro lepší orientaci ještě rozdělím na pozitivní a negativní.

4.2.1.1 Pozitivní důsledky

- Příchod zahraničních pracovníků může pomoci obsadit volné pracovní pozice, které nejsou pro místní obyvatelstvo atraktivní (např. svářeči, stavební dělníci, brusiči, lékaři...).
- Dochází ke zvyšování hrubého domácího produktu, což je hlavní ukazatel hospodářské výkonnosti země.
- Příliv pracovníků může přinést nové znalosti a efektivnější postupy.
- Kvalifikovaní pracovníci šetří náklady hostitelské země na jejich vzdělání.
- Daně a odvody do státního rozpočtu imigrantů jsou větší náklady na ně vynaložené.
- Migranti mohou hostitelskou zemi obohatit o své kulturní tradice (Kunešová 2006: 86).

4.2.1.2 Negativní důsledky

- Migranti zabírají volná pracovní místa místním obyvatelům, což může vyvolávat sociální nepokoje, dokonce i xenofobii (odpor, nepřátelství ke všemu cizímu).
- Ze strany zaměstnavatelů může vyvstat otázka diskriminace cizinců s důsledkem snižování mezd.
- Cizinec mnohdy dostane v hostitelské zemi vyšší reálnou mzdu než ve své vlasti, tudíž ztrácí zájem uplatnit svou kvalifikaci. Snižují se rovněž nároky na kvalitu bydlení, stravování nebo pracovní podmínky.
- Podniky odmítají přijímat nové technologie a rozvíjet domácí pracovní síly, neboť mají levné a přizpůsobivé pracovníky ze zahraničí.
- Často dochází k vyhocení společenské situace, neboť cizinci mají jiné zvyky, návyky a názory. Dochází tak ke střetu civilizací (Kunešová 2006: 87).

4.2.2 Důsledky pro vysílací zemi

I v tomto případě dopady při odchodu občana do jiné země můžeme rozdělit na kladné a záporné.

4.2.2.1 Pozitivní důsledky

- Snižuje se počet uchazečů o zaměstnání, a tím i klesá míra nezaměstnanosti.
- Migrant často posílá vydělané peníze rodině, čímž zvyšuje devizové zdroje domácí ekonomiky.
- Cizinci se v nové zemi druží a vytváří komunity. Neustále komunikují se svými rodinami v mateřském státě a posílají si různé věci. Tím podporují pohyb zboží, služeb a informací mezi danými zeměmi.
- Hostitelská a vysílací země díky migrantům více obchoduje.
- Vysílací země více investuje do lidského kapitálu.
- V případě, že se jedná pouze o krátkodobou migraci, přinese občan zpět do země nové poznatky a postupy (Kunešová 2006: 87-88).

4.2.2.2 Negativní důsledky

- Odchodem kvalifikovaných odborníků klesá růst ekonomiky a pracovní produktivity ve vysílací zemi.
- Vzhledem ke zvýšení poptávky po kvalifikovaných pracovnících dochází k tlaku na zvýšení mezd.
- Ztráta daní, které by jinak občané platili, kdyby byli bývali neodešli do jiného státu.
- Pokud se jedná o migraci trvalou, nevrací se vysílací zemi investice do jejich vzdělání.
- Kvůli migraci se rozevírají nůžky v oblasti důchodů (Kunešová 2006: 88)

5. Schengenský prostor

„Schengenský prostor zaručuje neomezený pohyb na území 26 států, v nichž žije více než 400 milionů obyvatel“ (Evropská komise 2014: 4). Tento prostor vznikl za účelem volného pohybu osob a zboží a umožnil tak zcela nové možnosti v oblasti obchodu a cestování. Samotné hranice států jsou de-facto pouze na papíře, takže mezi těmito zeměmi již neprobíhají hraniční kontroly (Evropská komise 2014: 4). Tyto kontroly probíhají pouze v případě, že chce dotyčný občan překročit hranice vně schengenského prostoru.

Pokud se stát uchází o možnost stát se součástí schengenského prostoru, musí splňovat určitá kritéria:

- Převzít odpovědnost za kontrolu vnějších hranic
- Spolupracovat s ostatními členskými zeměmi za účelem zvyšování bezpečnosti uvnitř hranic schengenského prostoru
- Dodržovat pravidla schengenského prostoru, jako jsou kontroly na vnějších hranicích, spolupráci bezpečnostních složek, nebo ochrany osobních údajů
- Stát se součástí Schengenského informačního systému (SIS) a Vízového Informačního systému (VIS) (Evropská komise 2014: 5)

5.1 Schengenský informační systém

„Schengenský informační systém byl zřízen k udržování vnitřní bezpečnosti ve státech schengenského prostoru po zrušení kontrol na vnitřních hranicích“. (Evropská komise 2014: 7) Tento systém umožňuje bezpečnostním složkám snadnější přístup k údajům lidí, kteří jsou nějakým způsobem pro členskou zemi nebezpeční, nebo na jejich území mají zakázaný pobyt. Zároveň tento systém slouží jako preventivní opatření pro ochranu vnějších hranic schengenského prostoru. (Evropská komise 2014: 7)

Tento systém je tvořen třemi složkami:

- CSIS - centrální databáze
- NSIS - národní informační systém - tento systém je napojen na centrální databázi a využívá ho každá členská země
- SIRENE - jedná se o doplňující systém, který slouží k urychlení komunikace mezi jednotlivými národními databázemi (Pikna 2007: 265)

5.2 Vízový informační systém

„Vízový informační systém (VIS) je systém pro výměnu údajů o krátkodobých vízech mezi schengenskými zeměmi. Hlavním cílem je usnadnit procedury podání žádosti o vízum a kontroly na vnější hranici, jakož i zvýšit bezpečnost“ (Velvyslanectví ČR 2016). Jeho pomocí jsou jednotlivé státy schopné efektivněji kontrolovat vnější hranice schengenského prostoru. Zároveň systém umožňuje účinnější nástroj pro sdílení informací mezi jednotlivými členskými zeměmi (Pikna 2007: 276).

6. Migrační politika

Základem každé migrační politiky je snaha o co nejprospěšnější využití migračních jevů. Ať už hovoříme o pozitivních nebo negativních dopadech, jejím cílem je přizpůsobit se každé nastalé situaci, a to za pomoci předpřipravených legislativních postupů, nebo pomoci vytvoření nových nařízení. „*Na migrační politiku je možné pohlížet jako na soubor zákonů, nařízení a praktik týkajících se pohybu mezinárodních migrantů přes státní hranice a jejich pobytu na území cílové země*“ (Drbohlav 2010: 69). Jako první bod migrační politiky každé země, je především snaha o maximální bezpečí vlastního státu a tamního obyvatelstva. Toto bezpečí se snaží zajišťovat jak státy individuálně, tak pomoci mezinárodních smluv, které mají za cíl postupně sjednocovat migrační politiky a do budoucna zlepšit spolupráci jednotlivých států v otázkách bezpečnosti, které jsou s migrací bezprostředně spojeny. Migrační politika zaštiťuje veškeré procesy, které pod toto téma spadají. Patří sem například regulace počtu legálních přistěhovalců, ostraha hranic, nebo veškerá azylová řízení (Baršová 2005: 10).

6.1 Migrační politika České republiky

Migrační politika spadá v České republice pod správu Ministerstva vnitra. „*Ministerstvo vnitra je gestorem za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice, a to jak na úrovni legislativně - koncepční, analytické, tak i realizační. V rámci ministerstva za tuto oblast zodpovídá odbor azylové a migrační politiky*“ (Ministerstvo vnitra 2014). Úkolem této instituce je práce v oblasti uprchlictví a mezinárodní ochrany, integrace, vstupu a pobytu cizinců, předkládání návrhů na zřízení azylových zařízení, nebo jiných zařízení sloužících cizincům (Ministerstvo vnitra 2017a).

„*Prioritou státu v oblasti migrace je v souladu se Zásadami politiky vlády v oblasti migrace cizinců přijímat účinná opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat nelegální migraci. S tímto cílem také souvisí snaha zajistit účinnou ochranu státních hranic v rámci schengenského prostoru*“ (Ministerstvo vnitra 2014). Tyto zásady charakterizují základní postoj migrační politiky České republiky v oblasti migrace cizinců a jsou zanesené v usnesení vlády České republiky ze dne 13. 1. 2003. Mezi tyto zásady patří:

- Migrační politiku země bude řídit výlučně a jediňe sám stát, nikoli soukromý nebo jiný sektor
- Migrační politiku nebude řídit pouze jeden státní orgán, nýbrž půjde o spolupráci více takových institucí, které se touto problematikou budou zabývat

- Cílem migrační politiky státu je odstraňovat všechny formy nelegální migrace a dalších aktivit podobného charakteru, a to jak na úrovni národní, tak i pomocí mezinárodní spolupráce
- Přínosná legální migrace bude z hlediska státu podporována
- Byť bude hlavním řídicím orgánem v oblasti migrace sám stát, předpokládá se aktivní práce i od dalších subjektů mimo státní sféru
- Česká republika v rámci mezinárodní kooperace poskytne prostředky a možnosti k mírnění internacionálních migračních krizí (Vláda ČR 2003)

6.2 Strategie migrační politiky České republiky

Strategii migrační politiky ČR stanovuje Ministerstvo vnitra společně s dalšími ministerstvy. V jejím rámci si určuje cíle, kterých chce v migrační politice dosáhnout. Všechny mety, které si stanoví, musí být v souladu s předpisy Evropské unie a měly by rovněž přispívat k naplnění dlouhodobé strategie EU v této oblasti. Za její realizaci zodpovídá Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci. Hlavním cílem České republiky je posilovat pozitivní vlivy migrace a mírnit ty negativní. S volným pohybem v rámci schengenského prostoru vzrostlo bezpečnostní riziko, a proto je nutná spolupráce všech členských států EU.

„Česká republika, i Evropská unie jako celek, proto musí prosazovat a účinně provádět migrační politiku s jednoznačnými východisky: i) přijímat legální migranty a usnadnit vstupní procesy se zřetelem na potřebu zachování konkurenceschopnosti v globálním ekonomickém prostředí; ii) migrantům, kteří vědomě nezvolí legální cestu do Evropské unie, nebo jsou k tomuto donuceni vnějšími okolnostmi, zajistit přístup k mezinárodní ochraně nebo návrat do země původu za současného dodržování principu non-refoulement; iii) zajistit takovou míru integrace cizinců trvale pobývajících na území České republiky, která zamezí bezpečnostním rizikům a negativním společenským jevům a povede k soudržnosti společnosti a ochraně práv jejích členů a iv) aktivně provádět vnější dimenzi migračních politik, včetně pomoci uprchlíkům a podpory bezpečnostní stabilizace a sociálně-ekonomického rozvoje zdrojových a tranzitních zemí migrace. V tomto ohledu také Česká republika přivítala většinu z navrhovaných dobrovolných opatření v rámci nové migrační agendy Evropské komise – Evropský program pro migraci, který Komise vydala v květnu 2015“ (Strategie ČR 2015: 4-5).

Migrační strategie České republiky je rozdělena do sedmi oblastí, kterým se budu následně více věnovat.

6.2.1 Integrace

„Integrace cizinců je proces umožňující cizincům postupně se začlenit do české společnosti. Cílem integrace je oboustranně přínosné nekonfliktní soužití cizinců a majoritní společnosti“ (MPSV 2016). Integraci nelze chápat jako jednostrannou záležitost, a to z důvodu, že tohoto procesu se nezúčastňují pouze cizinci, nýbrž i většinová společnost (Strategie ČR 2015: 6). V rámci programu integrace se klade velký důraz na předcházení se různé trestné činnosti, nebo úplnému sociálnímu vyloučení cizinců. *„Základní cílovou skupinou integrace cizinců jsou občané třetích zemí (tj. zemí mimo země EU) pobývajících legálně na území ČR, kteří nejsou žadateli ani poživateli mezinárodní ochrany, a ve výjimečných krizových případech také občané EU“* (Ministerstvo vnitra ČR 2017b). Zejména pro tyto nově příchozí obyvatele stát zřizuje centra na podporu integrace cizinců, která mají za úkol těmto lidem pomáhat v případě potřeby.

6.2.2 Nelegální migrace a návratová politika

Základním cílem tohoto konceptu je zajištění ochrany a bezpečnosti pro všechny občany České republiky. Nelegální migrace představuje pro všechny země velký problém, nicméně Česká republika je doposud tak trochu mimo hlavní dění. Přesto je nutné brát nelegální migraci jako neustálou hrozbu, jejíž rozsah a dopad se velmi těžko předpovídají. Z toho důvodu musí Česká republika tomuto jevu předcházet, a to pomocí důsledného potírání nelegální migrace, spoluprací s ostatními zeměmi (včetně domovských zemí cizinců), důslednou kontrolou, nebo návratovou politikou. V rámci nelegální migrace se sami migranti často stávají obětmi samotných zprostředkovatelů (Strategie ČR 2015: 8).

Program dobrovolných návratů vchází v platnost, když uchazeč neuspěje se svou žádostí o možnost setrvání na území České republiky, nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění. Od 21. 12. 2007 si mohou cizinci, kteří obdrželi rozhodnutí o správním vyhoštění, nemají žádný cestovní doklad ani nejsou schopni po finanční stránce tuto cestu zvládnout, zažádat Ministerstvo vnitra o uhrazení cestovních nákladů. Pokud bude jeho žádosti vyhověno, je cizinec povinen uhradit polovinu této částky, a to maximálně do šesti let od jejího získání. Dokud tuto finanční částku nesplatí, ocitá se na seznamu nežádoucích osob, není mu dovoleno vstupovat na území České republiky. Státní orgány rovněž zajistí pro dotyčného náhradní cestovní doklady, aby mohl odcestovat do své země. Ministerstvo vnitra tu figuruje jako zprostředkovatel a jednotlivé asistenční služby zajišťuje Mezinárodní organizace pro migraci (Ministerstvo vnitra ČR 2010: 33).

6.2.3 Politika v oblasti udělování azylu

„Kategorie uprchlíka (žadatele o azyl) je specifickou kategorií migranta, který hledá ochranu mimo svůj domovský stát z jasně definovaných důvodů (pronásledování z důvodu náboženství, politického přesvědčení, apod.)“ (Strategie ČR 2015: 11). Jednou z hlavních zásad azylové politiky je, že se příslušné orgány České republiky musejí zabývat každou žádostí o azyl, která ze strany cizinců přijde a zároveň si nelze vybírat, kterou žádost bude posuzovat (Strategie ČR 2015: 11). Možnost udělení mezinárodní ochrany spadá pod kompetence Ministerstva vnitra České republiky, konkrétně se jimi zabývají pracovníci odboru azylové a migrační politiky a oddělení mezinárodní ochrany (Ministerstvo vnitra ČR 2017c). O konečném verdiktu rozhodne ministerstvo půl roku od podání konečné žádosti. Česká republika si klade za cíle rozšíření možných kapacit pro případné žadatele o azyl, zkvalitňování azylového systému, nebo lepší součinnost s ostatními státy. Zároveň se Česká republika staví odmítavě ke kvótám pro přerozdělování uprchlíků, jakož i kvótám pro přesídlování (Strategie ČR 2015: 12).

6.2.4 Vnější dimenze migrační politiky

Tato část migrační strategie České republiky se zaměřuje na vnější pomoc v rámci migračních problémů. Pomoc je věnována migrantům vně hranic státu a také podpoře tamních zemí při zvládnutí migrační krize. Základním kamenem této části strategie je pomoc třetím zemím. Tato pomoc má následně pozitivní dopad i pro Českou republiku, neboť se s migrací bojuje mimo její hranice a státní aparáty včetně místního obyvatelstva nejsou touto hrozbou nikterak dotčeny. Kromě finanční pomoci Česká republika poskytuje humanitární pomoc zasaženým oblastem. V rámci této humanitární pomoci figuruje takzvaný program MEDEVAC. *„Program MEDEVAC je vládní, zdravotně humanitární program České republiky, který se zaměřuje na poskytování lékařské péče zranitelným skupinám obyvatelstva v regionech zasažených humanitární krizí či přírodní katastrofou nebo v místech, kde není dostupná specializovaná odborná péče“* (Ministerstvo vnitra ČR 2018b).

6.2.5 Volný pohyb osob v Evropské unii a schengenská spolupráce

Možnost volného pohybu je v rámci Evropské unie zaručována schengenskou dohodou. Toto privilegium si Česká republika vydobyla svým vstupem do Evropské unie a jakékoli omezování této možnosti je pokládáno za nežádoucí (Strategie ČR 2015: 17). Všichni občané Evropské unie mají právo vstupovat na území České republiky pouze s konkrétním dokladem totožnosti, aniž by museli žádat o povolení vstupu a pobytu. Stejně tak mohou občané Evropské unie vstupovat na území České republiky za účelem zaměstnání a vztahují se na ně stejná pravidla a povinnosti jako na české občany, včetně sociálních a daňových záležitostí

(Ministerstvo vnitra ČR 2018c). Zároveň se na všechny občany pobývající na území některého z členských států vztahuje povinnost oznámit, že pobývá na území jiného státu. „*Občan Evropské unie je povinen ohlásit na policii místo pobytu na území ve lhůtě do 30 dnů ode dne vstupu na území, pokud jeho předpokládaný pobyt bude delší než 30 dnů*“ (Ministerstvo vnitra ČR 2018c). Pokud by byl jeho pobyt delší než tři měsíce, má občan možnost požádat o potvrzení o přechodném pobytu, které následně usnadní jeho další komunikaci se státní správou České republiky (Ministerstvo vnitra ČR 2018c). Toto potvrzení bude vydáno takovému žadateli, který hodlá setrvat na území ČR déle než tři měsíce a nedostal se do rozporu se zákonem (Ministerstvo vnitra ČR 2018d).

Schengenská spolupráce je pro Českou republiku velmi důležitá. Jak na úrovni mezinárodní spolupráce v oblasti migrace, tak v poskytování informací, které dopomáhají k ochraně schengenského prostoru, a to bez využívání kontrol jeho vnitřních hranic.

6.2.6 Legální migrace

„*Česká republika podpoří legální migraci, která je pro stát a jeho občany přínosná tak, aby Česká republika mohla pružně reagovat na potřeby svého pracovního trhu i reflektovat dlouhodobé potřeby státu*“ (Strategie ČR 2015: 19). Hovoříme-li o legální migraci v České republice, půjde nejčastěji o cizince pocházející z Ruska, Ukrajiny či Vietnamu. Jedná se o lidi, kteří k nám v největší míře cestují za prací. Samotnou regulaci je stát schopen vykonávat prostřednictvím vízové praxe a pobytových oprávnění (Ministerstvo vnitra ČR 2018e). Z výsledků Českého statistického úřadu vyplývá, že možnost krátkodobých víz využívají cizinci hlavně za účelem zaměstnání, kdežto pobytová oprávnění využívají zejména za účelem založení rodiny.

6.2.7 Mezinárodní a evropské závazky České republiky v oblasti migrace

Základním dokumentem, podle kterého se řídí závazky České republiky vůči Evropské unii, je Smlouva o fungování Evropské unie. Ta stanovuje společnou politiku v oblasti migrace, prvky azylové politiky, ochrany hranic a rozdělení odpovědnosti mezi členskými státy (Strategie ČR 2015: 22). V rámci této mezinárodně uznávané smlouvy hovoří o společné migrační politice kapitola 2. článek 79: „*Unie vyvíjí společnou přistěhovaleckou politiku, jejímž cílem je ve všech etapách zajistit účinné řízení migračních toků, spravedlivé zacházení pro státní příslušníky třetích zemí oprávněně pobývající v členských státech, jakož i předcházení nedovolenému přistěhovaectví a obchodu s lidmi a posílení boje proti těmto činnostem*“ (Smlouva o fungování EU 2008: 30).

6.3 Migrační politika Slovenska

Migrační politika Slovenska spadá pod správu Ministerstva vnitra Slovenské republiky.

Stejně tak jako se migrační politika České republiky řídí konkrétními ustanoveními, i politika Slovenska vychází z jasně definovaných směrnic, které mají za úkol chránit státní zájmy a zároveň docílit spolupráce na mezinárodní úrovni v rámci Evropské unie.

Slovenská migrační politika se v součinnosti s Evropskou unií řídí zákonem č. 48/2002 Z.z. o pobytu cizinců a o změně a doplnění některých zákonů ze dne 1. dubna 2002. V tomto zákoně je vytvořen systém, který má Slovenskou migrační politiku řídit. Jeho stavebními kameny jsou prvky k potlačení nelegální migrace, stanovení zásad pro pobyt cizinců na Slovenském území a kooperace s migrační politikou všech zemí, které jsou součástí Evropské unie.

Základem slovenské migrační politiky je šest principů, podle kterých se tato politika řídí. Patří sem princip suverenity, zákonnosti, regulace legální migrace, aktivní spolupráce s EU, zákazu diskriminace a v neposlední řadě princip flexibility.

- Princip suverenity: Jde o v současné situaci asi nejdůležitější princip. Zaručuje Slovensku samosprávu v otázkách migrace, a tím i bezpečí a ochranu pro své vlastní občany. To všechno při současné součinnosti s ostatními zeměmi Evropské unie a při dodržování závazků, které se Slovensko vůči EU zavázalo dodržovat.
- Princip zákonnosti: Jde v podstatě o princip, který zaručuje ochranu lidských práv a svobod ve smyslu dodržování všech platných zákonů Slovenské republiky v kombinaci s platností a dodržováním zákonů Evropské unie.
- Princip regulace legální migrace: Udává za jakých podmínek je Slovensko schopné přijímat legální migranty, a to na základě ekonomické a politické situace, jakožto i současné situace na trhu práce. Vychází z jasně daných postupů, sloužících pro legální migraci. Tímto způsobem je Slovenská vláda schopna dosáhnout funkce regulovaného přistěhovalectví.
- Princip aktivní spolupráce s Evropskou unií: Hlavní prioritou tohoto principu je sjednocení migrační politiky mezi Slovenskem a ostatními státy EU. Zároveň se klade důraz na spolupráci s ostatními mezinárodními organizacemi, které se zabývají politikou migrace a přispívají k lepší součinnosti zemí EU, napříč celým jejím spektrem.

- Princip zákazu diskriminace: Představuje základní princip, který zaručuje rovnost všem lidem, kteří se do Slovenské republiky legálně přestěhovali, a zároveň i vylučuje jakoukoli možnost protekce vůči těmto osobám.
- Princip flexibility: Jelikož migrační politika není otázkou nějakého statického řešení, princip flexibility se zakládá na postupném zlepšování a pokroku v oblasti migrační politiky (Ministerstvo vnútra SR 2018a).

6.4 Strategie migrační politiky Slovenska

Strategii migrační politiky Slovenska si přiblížíme pomocí několika následujících bodů.

6.4.1 Politika v oblasti mezinárodní spolupráce

Vstupem do Evropské unie se Slovenská republika stejně jako ostatní členské země, zavázala k tomu, že bude akceptovat a realizovat mezinárodní smlouvy EU. Jedním z klíčových bodů bylo zrušení hraničních kontrol a umožnit v rámci schengenského prostoru volný pohyb občanů EU. Což vedlo ke zvýšení mezinárodní spolupráce v oblasti bezpečnosti. Společně se členské země snaží hlídat hranice EU, aby zamezily přeshraničnímu organizovanému zločinu a terorismu. Aby mohla EU přijímat nová opatření v rámci migrační politiky a především sledovat migrační toky, sleduje Slovensko pohyb migrantů na svém území a nové poznatky postupuje příslušným orgánům Evropské unie. Dále se v republice odráží snaha EU o sjednocení azylové politiky v celém společenství. Slovensko proto musí jednotlivá nařízení EU zakomponovat do svých zákonů a usnesení. Dá se říci, že Slovenská republika v rámci mezinárodní spolupráce v oblasti migrace podporuje veškeré aktivity EU (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 6-7).

6.4.2 Politika v oblasti legální migrace a sociální integrace přistěhovalců a azylantů do společnosti

Pokud bude cizinec dodržovat veškeré zákony a právní předpisy, bude mu ze strany Slovenska poskytnuto právo na volný vstup do země. Nesmí ale dojít k ohrožení bezpečnosti státu, veřejného pořádku či omezení práv a svobod občana Slovenské republiky. Proto je důležité, aby příchozí byli co nejdříve a nepřesněji informováni o svých právech a povinnostech. Cizinci by měli vědět, na koho se obrátit ve věci získání azylu a kdo jim pomůže v oblasti materiální či sociální. To je důležité právě pro snazší sociální začlenění. Slovensko se v současné době zabývá akčním plánem pro legální migraci a usiluje o vylepšení podmínek vzdělávání, zaměstnávání, ubytování a zdravotní a sociální pomoci migrantů. Především, pokud se bude jednat opět o velký nápor těchto osob (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 8-9).

EU nařizuje, aby se domácí trh práce otevřel i azylantům. Proto vznikly na Slovensku specializované úřady, které se zabývají podmínkami pro zaměstnávání migrantů. Jelikož nemají všichni stejnou startovní čáru, je potřeba jim zajistit další vzdělávání, rekvalifikace a zabezpečit pro ně různá poradenská centra. Pro překonání jazykové bariéry se pořádají kurzy slovenštiny. Vláda ve spolupráci s orgány státní správy vydává různé publikace, které rovněž napomáhají cizincům k jejich integraci (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 8-9).

V sociální oblasti zajišťuje rovnost podmínek pro místní občany i cizince. Větší pozornost se věnuje ohroženým skupinám, jako jsou ženy po mateřské dovolené, osoby se zdravotním omezením, lidé nad 50 let či nezletilé děti. Ve zdravotnictví se snaží předcházet infekčním chorobám tím, že zavedli povinné očkování pro žadatele o azyl a děti migrantů (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 8-9).

6.4.3 Politika v oblasti prevence a boji s nelegální migrací

V současné době řeší Slovensko problém s nelegální migrací především z krizových oblastí Afriky, Asie a Středního východu. Slovenská republika ve většině případů není konečným cílem těchto lidí, ale jen zemí, kterou procházejí. Slováci chtějí zlepšit tuto situaci především zkvalitněním ochrany státních hranic a lepšího monitoringu migračních toků. Opět zde hraje klíčovou roli spolupráce slovenských orgánů s příslušnými orgány dalších členských států EU. Slovensko v tomto ohledu navrhuje zvýšit trestní postih za převaděčství, zefektivnit práci bezpečnostních složek státu a hlavně zajistit důslednou ochranu státních hranic. Ty, kteří nepožádali o azyl, co nejrychleji vyhošťovat zpět do jejich mateřské země. Důležitou roli v boji proti nelegální migraci hraje vízová politika. Slovensko realizuje jednotnou vízovou politiku Evropské unie, v jejímž důsledku dochází k usnadnění vydání víza či řešení nelegální migrace (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 9-10).

6.4.4 Politika v oblasti udělování azylu a pobytu cizinců

Řízení o udělení azylu upravuje Zákon č. 480/2002 Z.z. o azylu a o změně a doplnění některých zákonů. Žadatelů o azyl markantně přibývá. Proto je důležité, aby byla tato procedura co možná nejefektivnější. S ohledem na to, že většina migrantů s sebou nemá potřebné doklady, které by úřadům pomohly k získání jejich pravé totožnosti a umožnění azylu, je potřeba důsledně kontrolovat všechny dotyčné, jichž se tato situace týká. Stát se tak musí zaměřit na jednotlivé výpovědi žadatelů, od analýzy jazyka a původu, po zjišťování věku. Rozdílný přístup se v rámci tohoto opatření týká osob, které sic nesplňují kritéria stanovená v Úmluvě o právním postavení uprchlíků a zákonu o azylu, nicméně vyžadují mezinárodní ochranu. Konkrétně se jedná o osoby, na které se vztahuje zákaz vyhoštění, malé

děti bez doprovodu rodičů, oběti válečných konfliktů a živelných katastrof (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 10). Mimo zjišťování konkrétního původu žadatele se slovenské úřady zaměřují na to, za jakým cílem dotyčný na Slovensko přišel. Odpovědní pracovníci mají za úkol zjistit, zda se hodlá dotyčný žadatel usadit, nebo jestli je pro něj slovenský pobyt pouze dočasnou zastávkou.

U žadatelů, kteří azylovou instituci pouze zneužívají, bude přistoupeno ke zkrácenému azylovému řízení. V jeho rámci budou dotyčným sděleny možnosti, které se mu naskýtají. Jednou z nich je Program dobrovolných návratů. Slovensko stejně jako ostatní evropské země v rámci této problematiky pracuje v součinnosti s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM). Cílem těchto dobrovolných návratů je pomoci žadatelům o azyl, neúspěšným žadatelům o azyl a nelegálním migrantům navrátit se zpět do země původu. Jedná se o bezpečnou a humánní pomoc při návratu (IOM 2014).

6.4.5 Politika v oblasti spolupráce a koordinování postupů orgánů státní správy a samosprávy a ostatních subjektů podílejících se na realizaci migrační politiky

Cílem této části migrační strategie Slovenska je vyšší provázanost jednotlivých orgánů státní správy, které se aktivně podílejí na tvorbě migrační politiky, včetně neziskového sektoru. Snahou je zejména sjednocení právního rámce a provádění jednotlivých úkonů napříč všemi institucemi. V rámci dalšího postupu budou dílčí úkoly svěřeny pod správu představitelů měst, obcí a nevládních organizací. Úkolem vlády je připravit vhodné podmínky a prostředky, aby bylo možné takovéto kroky učinit a aby bylo pro následnou realizaci vše nachystáno (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 11-12).

Již nastíněné neziskové organizace mají v této problematice důležitý úkol, jelikož fungují jako prostředník mezi vládou a samotnými migranty. Díky každodennímu kontaktu jsou schopni zaměstnanci neziskových organizací lépe porozumět požadavkům a problémům migrantů, a následně tyto zkušenosti zprostředkovat orgánům státní správy (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 12). Jako další formu pomoci tyto organizace zprostředkovávají možnosti získání ubytování, zprostředkování rekvalifikací a mnohé další formy sociální pomoci, včetně snahy o integraci migrantů do tamní společnosti.

6.4.6 Politika v oblasti dodržování lidských práv a svobod ve vztahu k cizincům v oblasti předcházení nežádoucích jevů spojených s projevy xenofobie a rasové netolerance

Všechna práva, která jsou spojena s dodržováním základních lidských práv a svobod, jsou stanovena v Ústavě Slovenské republiky a platí pro všechny osoby, které spadají pod její suverenitu. Patří sem právo na život, osobní svobodu, osobní bezpečnost, možnost opustit

svou vlast a opět se do ní vrátit a právo azylu. Mimo lidí, jejichž státní příslušnost spadá pod Slovenskou republiku, platí stejná základní lidská práva i pro cizince a azylanty (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 12). Cílem kontrolních orgánů bude zvýšená pozornost vůči rasově, nábožensky, či jinak motivované diskriminaci a násilným činům.

Dalším z nástrojů, jak bojovat proti xenofobii a rasové nesnášenlivosti, je snaha o pozitivní ovlivňování veřejného mínění, zlepšení výuky na školách směrem k rasové toleranci, solidaritě s uprchlíky a podávání relevantních informací týkajících se migrace (Ministerstvo vnútra SR 2018b: 6-13).

6.5 Migrační politika Německa

Migrační politika Německé spolkové republiky spadá pod správu Ministerstva vnitra (BMI), konkrétně pod Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky (BAMF).

Tento úřad zodpovídá za provádění azylových řízení a udělení ochrany uprchlíků v Německu, a zároveň se stará o podporu integrace cizinců v celém státě (BAMF 2018a).

Zákonem, který se zabývá problematikou migrace, je Zákon o pobytu, ekonomické aktivity a integrace cizinců na spolkovém území (Act on the Residence, Economic Activity and Integration of Foreigners in the Federal Territory). Jeho účelem je kontrola a zároveň regulace množství přistěhovalců přicházejících do Německa. Stejně jako ostatní členské země EU chápe Německo určitou část migrace jako šanci pro posílení své ekonomické situace. Mají možnost regulovat legální migraci s ohledem na své aktuální ekonomické potřeby v souvislosti s pracovním trhem (Aufenthaltsgesetz, 2008).

6.6 Strategie migrační politiky Německa

Strategii migrační politiky Německa si přiblížíme pomocí několika následujících bodů.

6.6.1 Politika v oblasti udělování azylu

Zákon o azylu slouží k ochraně osob ve chvíli, kdy dotyčným hrozí ve své zemi politické pronásledování, je ohrožován jejich život, nebo osobní svoboda z důvodu jejich rasy, náboženství, nebo politické příslušnosti (BAMF 2018b). V rámci veřejné informovanosti vydává Federální ministerstvo vnitra každý měsíc aktualizované informace o azylových řízeních v Německu.

Cizinec, který je žadatelem o azyl, musí podstoupit proces rozpoznávání, který je definován v zákoně o azylu (BAMF 2018a).

Jednou z možností, jak dosáhnout německého azylu, je získat status uprchlíka. Takovému žadateli je následně poskytnuto právo azylu a možnost udělení přechodného bydlení. Takováto možnost je okamžitě zamítnuta v případě, že se zjistí, že dotyčný byl ze své původní země vyhoštěn z důvodů nezákonné činnosti, která ohrožovala bezpečnost tamních obyvatel a samotného státu. Do této oblasti spadá celá škála důvodů, jako jsou válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, nebo zločiny proti OSN.

6.6.2 Integrace

Cílem integrace je zapojit do společnosti všechny osoby, které trvale a legálně pobývají na území Německa. Velká pozornost je věnována přistěhovalcům, jimž má tato politika umožnit stejné příležitosti k účasti v ekonomické a sociální sféře, jako většinové společnosti. Povinností přistěhovalců je dodržovat německou ústavu a zákony, učit se německý jazyk, a respektovat tamní kulturu (BAMF 2018a).

Mezi nástroji integrační politiky Německa figuruje snaha o co nejvyšší možné začlenění přistěhovalců do tamní většinové společnosti. Počínaje snahou udělat z migrantů součást tamního společenství, účasti přistěhovalců na společenských akcích, kde dochází k dalšímu splynutí s majoritou a hlavně snahou o vzájemnou solidaritu.

6.6.3 Dlouhodobý pobyt

Pokud má cizinec zájem o získání možnosti dlouhodobého pobytu na území Německa, bude jeho totožnost prověřena v několika stupních. V dnešní době asi tím nejzákladnějším a zároveň zásadním, je kontrola bezpečnosti, kdy si tamní správa projde veškerou dokumentací žadatele a na jejím základě může rozhodnout, zda je dotyčný chápán všeobecně jako člověk nepředstavující nebezpečí pro místní obyvatele a stát samotný. Zjistí se jeho totožnost a státní příslušnost, kteréžto jsou důležitým odrazovým můstkem pro možnou deportaci dotyčného v případě porušení povinností plynoucích z pobytu na německém území. S bezpečností souvisí též fakt, zda nemá samotná země zájem na nepřistoupení k pobytu dotyčné osoby. Takový případ by se mohl stát ve chvíli, kdyby onen člověk nebyl pro stát nebezpečný, nicméně jeho aktivity nebyly v souladu se zájmem státu a jeho obyvatel. Posledním krokem je samotný pas. Ten musí být pochopitelně platný a mezinárodně uznaný, aby mohl dotyčný vstoupit na území cizí země. Tato podmínka platí, pokud se nejedná o jedince, který je součástí bez-pasové zóny v rámci EU (BAMF 2018b).

6.6.4 Politika v oblasti nelegální migrace

Možnosti migrantů nelegálně pobývajících na německém území jsou omezené. Mají dvě eventuality, a to získání povolení k pobytu, nebo deportace. Německá vláda tyto nelegální přistěhovalce rozdělí nezaujatě mezi jednotlivé spolkové země, a to takovým způsobem, že dotyční jedinci nemají právo si určenou lokalitu sami vybrat. Jedinou možnou výjimkou, jak se vyhnout tomuto procesu plánovaného přerozdělování, je předložení důkazů o tom, že v tom či onom konkrétním místě má své rodinné příslušníky, nebo pokud předloží nějaké zvláštní důvody vztahující se ke konkrétní lokalitě. Následně každý členský stát rozhodne o tom, zda bude dotyčný moci setrvat na jeho území, nebo zda bude vyhoštěn. Jistou výhodou v tomto procesu mají právě rodiny a rodinní příslušníci, kteří jsou evidováni jako skupina a ve finále se s nimi počítá jako s jednou jednotkou. V rámci následné alokace znovu figurují jako jeden celek (BAMF 2018b).

6.6.5 Návrátová politika

Pokud nastane situace, že se dotyčný žadatel dostane na území Německa neoprávněně, bez jakéhokoli víza či dokladů, nebo pokud je uchazeči zamítnuta možnost pobytu na německém území, má de-facto dvě možnosti, jak zemi opustit. Tou první je opustit zemi na vlastní náklady a vrátit se zpět do své původní vlasti. Druhou možností, kterou Německo v rámci návratové politiky nabízí, je podpora dobrovolných návratů. V rámci této problematiky existuje program zvaný REAG/GARP, který má za cíl dotyčným pomoci při zpáteční cestě domů, a to poskytnutím jak prostředků pro cestování, tak v některých případech i finanční výpomocí pro opětovné začlenění do společnosti a investice pro tamní živobytí. Jedná se o formu humanitární pomoci, jejímž cílem je podpora již zmíněných dobrovolných návratů. Tato kampaň je financována z několika zdrojů. Hlavním zprostředkovatelem je Federální ministerstvo vnitra, které je dále podporováno jednotlivými ministerstvy v rámci spolkových států, a tyto nadnárodní snahy jsou podporovány také z Evropských fondů, zejména za pomoci AMIF (Azylový, migrační a integrační fond). Výše pomoci při návratu domů se odvíjí od země původu žadatele. Příkladně žadatelé z Kosova či Makedonie mohou při svém dobrovolném návratu získat uhrazení cestovních výdajů zpět do své země. Obyvatelé ostatních zemí, kteří pocházejí ze vzdálených států, jako jsou africké nebo asijské státy, mají právo na finanční výpomoc v rámci tzv. Finanzielle Starthilfe neboli Finanční Skok-start. Výše tohoto příspěvku se odvíjí právě v závislosti na zemi původu. Němci je rozdělují do dvou skupin: „Skupina 1: *Afghánistán, Etiopie, Eritrea, Gambie, Ghana, Irák, Írán, Nigérie, Pákistán*“ a „Skupina 2: *Egypt, Alžírsko, Arménie, Ázerbájdžán, Bangladéš, Benin, Burkina Faso, China, Demokratická republika Kongo, Gruzie, Guinea, Guinea-Bissau, Indie,*

Kamerun, Keňa, Libanon, Mali, Maroko, Mongolsko, Niger, Palestinské území, Ruská federace, Senegal, Sierra Leone, Somálsko, Srí Lanka, Súdán, Tádžikistán, Togo, Tunisko, Turecko, Ukrajina, Vietnam“ (REAG/GARP 2017). O takovouto formu podpory mohou lidé požádat v jednotlivých poradenských centrech. V každém větším městě je takovýchto center hned několik. Na internetové stránce, která se zabývá dobrovolnými návraty, je možné vyhledat si nejbližší poradenské centrum, na kterém může žadatel získat všechny potřebné informace, nezbytné k získání finanční podpory v rámci dobrovolných návratů. Příkladně město Hamburg a jeho okolí nabízí hned 13 takových center, Drážďany 8 center a Kolín nad Rýnem dokonce 19 center. Jako tato centra nefungují výlučně tímto směrem zaměřené instituce, ale jako poradenská centra figurují též zařízení, jako místní sociální služby viz Úřad pro sociální věci a seniory.

6.6.6 Legální migrace

Jako cizinec je označen každý, kdo není německým občanem ve smyslu čl. 116 odst. 1 základního zákona. Jako jeden z možných důvodů pro cestu a pobyt v Německu je uváděna možnost pracovního zařazení na tamním pracovním trhu. To úzce souvisí s jednou z podmínek pro vstup - se zajištěním dostatečných finančních prostředků pro zajištění pobytu a obživy. Pochopitelně musí jít o legální zaměstnání, přičemž dotyčný nemůže využívat sociální pomoci ve formě veřejných prostředků. Samozřejmostí při získání práce jsou i odpovídající pojištění, kterážto se vztahují na všechny zaměstnance v rámci celé země. Další možností, jak doložit důvod k pobytu na území Německa, je být žadatelem o studium na místních vzdělávacích institucích. Ve chvíli, kdy se dotyčný člověk dostane na univerzitu a následně ji dokončí, může v Německu zůstat i po ukončení studia v rámci hledání nového zaměstnání. A v případě, že odpovídající zaměstnání skutečně najde, může nadále zůstat. Čísla jsou v tomto ohledu více než přesvědčivá. Více než 50% studentů, kteří pocházejí z jiných zemí a možnost pobytu získali právě na základě svého zájmu o studium, které následně dokončili, získali také odpovídající zaměstnání a v Německu již zůstali.

6.7 Migrační politika EU

Cílem Evropské unie ve spolupráci s členskými státy je vytvoření účinné migrační politiky se zaměřením na humanitární a bezpečnostní charakter.

Správu migrační politiky zajišťují dva orgány. Patří sem Evropská rada a Rada EU.

„*Evropská rada vymezuje obecné politické směry a priority EU*“ (Consilium 2018a). Není legislativním orgánem EU, ale jejím prostřednictvím jsou v rámci Evropské unie přijímány důležitá opatření, která je potřeba přijmout. Děje se tak většinou na základě zasedání Evropské rady, kde jsou položeny zásadní otázky a závěrem těchto debat je pak právě to, co Evropská rada přijme jako nezbytné opatření (Consilium 2018a). Jedná se o setkání hlavních představitelů Evropské unie, která probíhají ve čtvrtletních cyklech, a jejímž cílem je stanovení hlavních priorit a směřování politiky Evropské unie (Europa 2018).

Jelikož Evropská rada slouží jako orgán, který určuje strategické priority Evropské unie, Rada EU na jejich základě následně stanovuje, jakým směrem budou vedeny jednotlivé kroky. Dále vydává pověření k jednáním se třetími zeměmi a přijímá právní předpisy (Consilium 2018b). Rada EU též slouží jako prostředník mezi členskými státy a orgány EU, kdy předkládá jednotlivé názory těchto členských států, v součinnosti s Evropským parlamentem přijímá zákony EU, utváří zahraniční a bezpečnostní politiku EU a řídí spolupráci mezi politikami jednotlivých členských zemí EU. Jednotlivé státy tu zastupují ministři vlád všech členských zemí, kterým je svěřena pravomoc přijímat tyto zákony a ustanovení (Europa 2018).

Pod migrační politiku EU spadají tyto oblasti:

- podpora integrace státních příslušníků třetích zemí
- posílení vnějších hranic EU
- spolupráce se zeměmi původu a tranzitu
- řízení migračních toků a boj proti činnostem souvisejícím s převaděčstvím migrantů
- reforma společného evropského azylového systému
- poskytnutí možností legální migrace (Consilium 2018b)

6.8 Strategie migrační politiky EU

Strategii migrační politiky EU si přiblížíme pomocí jednotlivých politik v této oblasti.

6.8.1 Podpora integrace státních příslušníků třetích zemí

V rámci této problematiky je hlavním cílem EU podporovat členské státy, kterých se migrace cizinců tolik nedotkla, a nemají tudíž potřebné zkušenosti s jejich integrací. Toto tvrzení o potřebě pomoci vyzdvihuje i fakt, že v rámci Evropské unie pobývá okolo dvaceti milionů osob, které nemají státní příslušnost k žádné ze členských zemí (Consilium 2017a). Jako opatření, která mají sloužit k zlepšení integrace cizinců do většinové společnosti, uvádí EU zlepšení spolupráce mezi členskými zeměmi, a to na úrovni výměny osvědčených postupů týkajících se této problematiky, akceptování dovedností cizinců jako předpokladu k zaměstnání a integraci, nebo zvýšení monitoringu a následného vyhodnocení integrace (Consilium 2017a).

6.8.2 Posílení vnějších hranic EU

Aby bylo možné nadále využívat volného pohybu osob v rámci prostoru Evropské unie, je důležité, aby její vnější hranice zůstaly nedotčené. Z důvodu této snahy vzniklo několik opatření, které mají vnější hranice EU chránit. Patří sem posílení kontrol na vnějších hranicích, inteligentní správa vnějších hranic a činnost Evropské pohraniční a pobřežní stráže.

6.8.2.1 Posílení kontrol na vnějších hranicích

Posílení kontrol na vnějších hranicích je spojeno se systematickými kontrolami osob, jejichž osobní profil bude zanesen do příslušných databází. Pomocí těchto mezinárodně používaných databází budou jednotlivé státy schopny okamžitě rozpoznat, zda není dotčený žadatel o vstup nežádoucí pro samotný stát, nebo celou EU. Tento úkol platí pro všechny členské státy, všechny vnější hranice a jak pro samotný vstup, tak i výstup z prostoru Evropské unie (Consilium 2017b).

6.8.2.2 Inteligentní správa vnějších hranic

Inteligentní správa vnějších hranic úzce souvisí s již zmíněným využíváním elektronických databází. Jednou z nich je evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS), který se zaměřuje na cestující bez vízové povinnosti a jehož cílem je shromažďování informací o cestujících ještě před samotnou cestou vně hranice EU (Consilium 2017b). Druhým je systém vstupu a výstupu. Ten se týká osob, které nejsou občany EU a mají povolení ke krátkodobému pobytu v rámci schengenského prostoru (Consilium 2017b). Účelem systému vstupu/výstupu je zjednodušit kontroly na vnějších hranicích EU, a to tím, že systém automaticky vypočítá délku možného pobytu pro jednotlivé cestující. Zároveň se jedná o preventivní boj proti

podvodům s dokladovou legitimací, jelikož systém disponuje osobními údaji jednotlivých žadatelů, kteří chtějí překročit státní hranice. Důležitou součástí systému je i fakt, že pomocí osobních údajů o cizincích jsou odpovědné orgány schopné zjistit, zda dotyčná osoba nepředstavuje bezpečnostní riziko (Consilium 2017b).

6.8.2.3 Evropská pohraniční a pobřežní stráž

Úkolem Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž je monitoring hranic Evropské unie a spolupráce s členskými zeměmi v otázkách bezpečnostních hrozeb. Pomocí této formy ochrany je EU schopna zajistit a udržet celý prostor tak, jak ho známe, a to bez hraničních kontrol. Nicméně je důležité, aby tento projekt nadále působil jako společná oblast působení členských států a Evropské unie (Consilium 2017b).

6.8.3 Spolupráce se zeměmi původu a tranzitu

Migrační politika je otázkou mezinárodní spolupráce, a to nejenom členských zemí EU, ale také zemí ležících vně tohoto území. Pokud by se EU zabývala jenom členskými státy, jediným možným opatřením proti migraci by bylo uzavřít vnější hranice států, které sousedí s nečlenskou zemí. To je pochopitelně nesmysl, a proto je tolik důležité navazovat vztahy s nečlenskými zeměmi a řešit s nimi právě onu migrační otázku. Pochopitelně je v zájmu každé země mít přehled o svých obyvatelích, a proto spolupráce na této úrovni může přinést kýžený výsledek v podobě lepšího zmapování migračních proudů, a tím i možnost jejich řízení (Consilium 2018b).

Evropská unie se snaží pomocí spolupráce s nečlenskými zeměmi o zlepšení mezinárodní migrační politiky. Jako prioritní země zde figurují Niger, Nigérie, Senegal, Mali, Etiopie a nárůst spolupráce je také patrný s vládou Afghánistánu a Egypta, Libye a Pakistánu (Consilium 2018c). V rámci snahy o co nejvyšší míru spolupráce vysílají evropské státy do cílových zemí úředníky, kteří zde zastávají funkci kontaktních míst pro otázky migrace (Consilium 2017c). Mimo to byl ustanoven tzv. Vallettský akční plán, který je zaměřen na všechny oblasti migrace. Krom jiných do něho spadá příkladně boj proti pašeráctví, prohloubení spolupráce v otázkách návratové politiky, nebo lepší podmínky a ochrana migrantů (Consilium 2017c).

6.8.4 Řízení migračních toků a boj proti převaděčům migrantů

V rámci této politiky figurují opatření, která se zabývají pomocí migrantům a boji proti jejich vykořisťování.

Samotný boj proti zločineckým sítím má na starosti Evropské středisko pro boj proti přistěhovalectví, které vzniklo v únoru 2016 (Consilium 2017d). Jeho úkolem je ochrana vnějších hranic Evropské unie, a to jak těch na pevnině, tak pomyslných hranic na moři. Aby bylo možné rozbít organizované skupiny pašeráků lidí, je potřeba soustředit se na všechny aspekty, které přispívají k neustálému nárůstu tohoto jevu. Důležitá je spolupráce se zeměmi původu, spolupráce s ostatními členskými zeměmi, firmami z oblasti dopravy a celkové zlepšení vyšetřování nelegální migrace, které by dopomohlo k postupnému potlačování převaděčů a tím i k ukončení vykořisťování migrantů. Zejména pak migrační trasy vedené po moři mohou skončit mnohdy velmi tragicky, z toho důvodu zorganizovala Evropská unie v letech minulých několik operací, které měly za úkol kromě samotné ochrany hranic chránit také životy migrantů, které se ocitly v ohrožení. V roce 2006 byla započata operace s názvem Poseidon, jejímž cílem je ochrana hranic ve východním Středomoří, v roce 2014 operace Triton, jejíž doménou jsou vody italského pobřeží a poslední je operace Sophia, která byla zahájena v roce 2015 a cílovým úkolem je kontrola a rozbíjení organizovaných skupin možných převaděčů ve Středomoří (Consilium 2017d).

Řízení migračních toků probíhá kromě pomoci bezpečnostních složek také formou návratové politiky. Ta je závislá na vzájemné dohodě mezi Evropskou unií a třetími zeměmi, odkud tito nelegálně pobývajících cizinci pocházejí. Pro možnost navrácení dotyčného do země původu byl vytvořen Evropský cestovní doklad. Samotné nařízení, které bylo určujícím ke vzniku tohoto dokumentu, pochází ze dne 26. října 2016 a celým názvem je pojmenováno jako: „*Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1953 ze dne 26. října 2016, kterým se zavádí evropský cestovní doklad pro návrat neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a zrušuje doporučení Rady ze dne 30. listopadu 1994*“ (EUR-Lex 2016). Jedná se o nařízení, které by mělo napomáhat řešení otázky nelegální migrace. Ovšem výsledný dokument není platný pouze pro migranty, kteří se dostali neoprávněně na území Evropské unie, nýbrž i na ty, kteří tu doposud pobývali legálně, avšak nadále již nesplňují podmínky pro další setrvání v komplexu EU. Jde o navrácení těchto nyní nelegálních migrantů do země jejich původu, a to při zachování všech základních lidských práv tak, jak je to v rámci unie běžné. Jedním z mnohých důvodů, proč dokument vznikl, byl fakt, že mnozí lidé, kteří pobývali nelegálně na území EU, neměli platné doklady. Pro všechny státní orgány, které tuto

problematiku řeší, tak bylo velmi složité zjistit všechny informace, které jsou nutné pro navrácení dotyčných občanů třetích zemí zpět do jejich původní vlasti. Se vznikem jednotného dokumentu se jim práce výrazně usnadňuje. Zároveň jsou tyto informace snadno mobilní, a tak je usnadněna i komunikace mezi dotyčnou zemí EU a zemí, odkud jednotliví lidé pocházejí. S tím se ovšem objevuje i problém, že dotčené třetí země nemusí doklad považovat za platný, a tím by vznikaly další obtíže. Tento normalizovaný cestovní doklad by měl tak být dostatečně informativním, aby ho i tyto třetí země akceptovaly jako platný a směrodatný. Podstata dokumentu se nemění, nicméně tato nová forma by měla disponovat přehlednějším systémem vyplňovaných složek a zároveň by měly být posíleny i prvky bezpečnostní. Ve chvíli, kdy byl dokument připraven, bylo zapotřebí převést ho v praxi. Evropská unie rozhodla o jeho zavedení v rámci všech členských zemí, a to formou nařízení. Celé nařízení má znění: „*Tímto nařízením se zavádí jednotný evropský cestovní doklad pro návrat neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále jen „evropský cestovní doklad pro návrat“), zejména jeho formát, bezpečnostní prvky a technické specifikace*“ (EUR-Lex 2016). Doklad je vydáván bezplatně a platí na jednu cestu do třetí země, odkud dotyčný pocházel. Pokud by měla nějaká země potřebu k cestovnímu dokladu přiložit ještě jiné dokumenty, je taková varianta možná. Nařízení o upraveném a sjednoceném dokladu, vzešlo v platnost 8. dubna 2017 a do 8. prosince roku 2018 má Evropská komise čas na přezkoumání jejího dodržování v rámci členských zemí EU (EUR-Lex 2016).

6.8.5 Reforma společného evropského azylového systému

S ohledem na nedávnou migrační krizi bylo zjištěno, že dosavadní azylová politika EU není na takové úrovni, aby tyto velké přílivy migrantů zvládala. Hlavním problémem je to, že v jednotlivých členských státech nejsou podmínky pro udělení azylu shodné. Někde stačí méně, jinde jsou předpoklady pro udělení azylu velmi komplikované. V praxi dochází k tzv. asylum shopping, což je druhotný pohyb žadatelů a spekulativní podávání žádostí. Proto Evropská komise předložila Radě legislativní návrhy na reformu azylového systému (Consilium 2017e).

6.8.5.1 Cíle reformy společného azylového systému

- vyšší efektivita tohoto systému a jeho větší odolnost vůči migračním tlakům
- odstranění faktorů podněcujících k migraci, jakož i druhotného pohybu migrantů
- boj proti zneužívání systému a poskytnutí odpovídající podpory nejvíce zasaženým členským státům (Consilium 2018d)

6.8.5.2 Dočasná relokační za účelem podpory členských států v přední linii

V rámci reformy společného evropského azylového systému došlo také k rozhodnutí o dočasné relokaci migrantů za účelem podpory členských států v přední linii. V první řadě odsouhlasila Evropská rada přerozdělení 40 000 žadatelů o azyl z Itálie a Řecka. I přes hrozbu sankcemi ne všechny země přidělený počet žadatelů přijaly. Pro správné fungování relokace je nutná registrace migrantů. EU a členské státy urychleně zavedly systematickou registraci. V tomto případě je nutná spolupráce i se zeměmi mimo EU. V Itálii a Řecku byly vybudovány tzv. hotspoty. Jedná se o zařízení pro rychlý sběr informací o přicházejících (identifikace, registrace a otisk prst.). Pro EU je důležité najít v této oblasti rovnováhu mezi odpovědností a solidaritou členských států (Consilium 2017f).

6.8.6 Poskytnutí možností legální migrace

EU poskytne lidem, kteří skutečně mezinárodní ochranu potřebují možnosti, jak do cizích zemí vstoupit legálně.

6.8.6.1 Přesídlování

Prvním způsobem legální migrace je přesídlování. Přesídlování bude prováděno na žádost Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky prostřednictvím vnitrostátních programů ze třetí země do členského státu. Této osobě se zaručí ochrana proti navrácení do mateřské vlasti a udělení pobytu ve státě novém. Samozřejmě se bere zřetel na individuální možnosti členských zemí (Consilium 2015).

6.8.6.2 Prohlášení EU a Turecka

„Dne 18. března 2016 se vedoucí představitelé EU a Turecka dohodli, že všichni nelegální migranti, kteří vstoupí počínaje 20. březnem 2016 na řecké ostrovy z Turecka, budou navraceni zpět do Turecka. Součástí této dohody je ujednání, že za každého syrského občana navraceného do Turecka bude jiný syrský občan přesídlen z Turecka do EU“ (Consilium 2017g).

6.8.6.3 Na cestě k evropskému rámci pro přesídlování

Evropská unie se rozhodla prosadit stejný postup přesídlování v rámci celého společenství. Ten bude prováděn formou schváleného ročního plánu EU pro přesídlování. Zároveň se jedná o opatření, které je stanoveno v systému reformy společného evropského azylového systému (Consilium 2017g). Tento program a jeho konkrétní podoba je v současnosti v jednání Rady EU.

6.8.6.4 Zlepšení směrnice EU o modré kartě

„Modrá karta je dlouhodobý pobyt za účelem výkonu zaměstnání vyžadující vysokou kvalifikaci. Modrá karta opravňuje cizince k pobytu a zároveň výkonu zaměstnání, tj. cizinec nepotřebuje zvlášť pracovní povolení“ (Velvyslanectví ČR (2017).

Cílem tohoto zlepšení je zejména přivést do Evropy nadané lidi, kteří mohou přispět k jejímu rozvoji. Jejím předchůdcem byla směrnice EU o modré kartě, která měla za úkol přivést více vysoce kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí a vyplnit tak odborná místa na trhu práce.

6.8.6.5 Jiné legální způsoby migrace

Jinou formou legální migrace se rozumí podporování legální cesty pro migraci a mobilitu mezi evropským a africkým kontinentem. Cílovou skupinou tohoto opatření jsou zejména studenti, výzkumní pracovníci a podnikatelé (Consilium 2017g).

7. Realizace azylové politiky

Vstupem do Evropské unie se každá země zavázala k tomu, že bude dodržovat mezinárodní smlouvy a právní předpisy EU. Muselo dojít k reformám jednotlivých zákonů, aby tam byly zakomponovány právě nařízení EU. Z toho důvodu je zřejmé, že migrační politika členských zemí bude na legislativní úrovni téměř totožná. Pro to, abychom mohli tuto politiku ve vybraných státech porovnat, musíme jít více do hloubky a zaměřit se na její implementaci. Pro tento účel budou jednotlivé migrační politiky porovnány na základě politiky azylové.

7.1 Azylová politika Evropské Unie

Cílem EU z hlediska azylové politiky, je snaha o co největší harmonizaci azylové politiky napříč všemi členskými státy (Evropský parlament 2018).

Aby bylo možné toho dosáhnout, využívá Evropská unie v současné době několik právních nástrojů.

7.1.1 Rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601 ze dne 22. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka

Toto rozhodnutí platí na základě čl. 78 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, který stanovuje, že ocitne-li se jeden nebo více členských států ve stavu nouze v důsledku náhlého přílivu státních příslušníků třetích zemí, může Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem přijmout ve prospěch dotyčných členských států dočasná opatření (EUR-Lex 2015).

Cílem tohoto rozhodnutí je relokace 120 000 žadatelů do členských států. 15 600 žadatelů bude přemístěno z Itálie do určených členských států, 50 400 žadatelů z Řecka taktéž a dalších 54 000 žadatelů bude rozděleno úměrně mezi členské státy (EUR-Lex 2015).

7.1.2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013 o zřízení systému „Eurodac“

Jedná se o systém pro porovnávání otisků prstů, jehož pomocí jsou členské státy Evropské unie schopny ověřovat totožnost žadatelů o azyl, nebo osob, které jsou podezřelé z trestné činnosti. Systém využívají všechny členské státy a tím je dosaženo mezinárodní kontroly, jelikož informace systému Eurodac jsou zaznamenávány do společné databáze (EUR-Lex 2013a).

7.1.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu

Směrnice vychází na základě společné azylové politiky včetně společného evropského azylového systému a je nedílnou součástí cíle Evropské unie spočívajícího v postupném vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva otevřeného těm, kteří donuceni okolnostmi oprávněně hledají ochranu v Unii. Základním stavebním kamenem je zásada solidarity mezi a rozdělení odpovědnosti mezi členské státy (EUR-Lex 2013b).

„Tato směrnice se vztahuje na všechny státní příslušníky třetích zemí a osoby bez státní příslušnosti, kteří na území, včetně na jeho hranicích, v teritoriálních vodách nebo tranzitním prostoru členského státu učiní žádost o mezinárodní ochranu, po dobu, po kterou jsou oprávněni zůstat na území členského státu jakožto žadatelé, a na jejich rodinné příslušníky, na něž se taková žádost o mezinárodní ochranu vztahuje podle vnitrostátních právních předpisů“ (EUR-Lex 2013c).

7.1.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany

„Účelem této směrnice je stanovit společná řízení pro přiznávání a odnímání mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“ (EUR-Lex 2013b).

7.1.5 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany

„Účelem této směrnice je stanovit normy, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, jednotný status pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a obsah poskytnuté ochrany“ (EUR-Lex 2011).

7.1.6 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 439/2010 ze dne 19. května 2010 o zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu

„Zřizuje se Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (dále jen „podpůrný úřad“) s cílem pomoci k lepšímu provádění společného evropského azylového systému, posílit praktickou spolupráci mezi členskými státy v oblasti azylu a poskytnout nebo koordinovat operativní podporu členským státům, jejichž azylový a přijímací systém je vystaven mimořádnému tlaku“ (EUR-Lex 2010).

7.2 Podmínky azylového řízení

7.2.1 Informace

Úkolem členských států je informovat žadatele o mezinárodní ochranu o všech podmínkách, které musí v rámci své žádosti splnit. Tyto informace je stát povinen dotyčnému sdělit nejpozději do patnácti dnů od podání žádosti, a to písemnou formou v jazyce srozumitelném pro žadatele. Dále je státům ukládána povinnost, aby žadatelé poskytly informace o poradenských centrech, které se zabývají problematikou azylu a kde by se mohl dotyčný dozvědět více informací o podmínkách přijetí (EUR-Lex 2013a).

7.2.2 Doklady

Uchazeči musí být do tří dnů od podání žádosti vystaven doklad znějící na jeho jméno, který bude sloužit jako potvrzení, že smí pobývat na území konkrétního státu, a to po dobu průběhu posuzování žádosti. Tento doklad nemusí prokazovat totožnost žadatele (EUR-Lex 2013a).

7.2.3 Pobyt a svoboda pohybu

Žadatelé je umožněn pohyb na území celého státu, s výjimkou důvodu veřejného zájmu nebo urychleného vyřízení. V takovém případě stát dotyčnému uchazeči místo pobytu přidělí. Pokud mu místo pobytu přiděleno nebude, musí žadatel na příslušných úřadech oznámit svou aktuální adresu pobytu i každou její změnu (EUR-Lex 2013a).

7.2.4 Zajištění

Žadatel nesmí být zadržen pouze na základě toho, že se uchází o mezinárodní ochranu. K tomuto kroku smí stát přistoupit pouze za určitých okolností. Patří sem příkladně zajištění z důvodu ověření jeho totožnosti, v rámci bezpečnostních opatření, nebo za předpokladu, že je to nutné pro posouzení jeho žádosti (EUR-Lex 2013a).

7.2.5 Záruky pro zajištěné žadatele

„Zajištění žadatele nařizují písemně soudní či správní orgány. Příkaz k zajištění musí obsahovat odůvodnění po skutkové i právní stránce“ (EUR-Lex 2013a). Ve chvíli takového zajištění jsou žadatelé písemně oznámeny důvody tohoto opatření, a zároveň i informace, jak se proti takovému rozhodnutí bránit. Mají nárok na bezplatnou právní pomoc a právního zástupce, vše v jazyce, kterému rozumějí (EUR-Lex 2013a).

7.2.6 Podmínky zajištění

Pokud skutečně dojde k zajištění žadatele, je zpravidla přemístěn do zvláštních detenčních zařízení. Ve chvíli, kdy se státu tato možnost nenabízí, je dotyčný přemístěn do státního vězení, avšak musí být zajištěno, že bude umístěn odděleně od ostatních vězňů. Dále musí být zadrženému umožněn přístup do venkovních prostor a soukromé návštěvy rodinných

příslušníků a státních poradců. Tyto možnosti jsou omezeny pouze v případě, že by tím mohla být ohrožena bezpečnost (EUR-Lex 2013a).

7.2.7 Zajištění zranitelných osob a žadatelů se zvláštními potřebami při přijetí

„Jsou-li zajištěny zranitelné osoby, členské státy zajistí, aby byly tyto osoby pravidelně kontrolovány a aby se jim dostávalo odpovídající podpory s přihlédnutím k jejich konkrétní situaci včetně jejich zdravotního stavu“ (EUR-Lex 2013a). Velký důraz je kladen na zajištění nezletilých dětí, které jsou vystaveny množstvím negativních vlivů, a k jejich zadržení se přistupuje pouze v krajním případě. Nezletilé osoby bez doprovodu dospělého nesmějí být drženy ve vězení, ale musí být umístěny v zařízeních, které jsou patřičně vybaveny a disponují odpovídajícím personálem a v těchto zařízeních musejí být odděleně od dospělých osob (EUR-Lex 2013a).

7.2.8 Rodiny

„Členské státy přijmou vhodná opatření, aby v případě, že žadatelům poskytují ubytování, byla v co největší míře zachována celistvost rodiny zdržující se na jejich území. Tato opatření mohou být prováděna pouze se souhlasem žadatele“ (EUR-Lex 2013a).

7.2.9 Zdravotní péče

Žadatelům o mezinárodní ochranu bude poskytnuta odpovídající zdravotní péče, a to jak na fyzické, tak i duševní a psychologické úrovni (EUR-Lex 2013a).

7.2.10 Lékařské vyšetření

„Členské státy mohou z důvodů ochrany veřejného zdraví požadovat lékařské vyšetření žadatele“ (EUR-Lex 2013a).

7.2.11 Školní docházka a vzdělávání nezletilých osob

Cílem je umožnit nezletilým žadatelům a dětem žadatelů možnost vzdělávání, a to až do chvíle rozhodnutí o jejich vyhoštění. Tato možnost vzdělávání musí být nezletilému umožněna nejdéle do tří měsíců ode dne podání žádosti o mezinárodní ochranu (EUR-Lex 2013a).

7.2.12 Zaměstnání

Podmínky, za kterých je žadatelům o mezinárodní ochranu umožněno zařazení na trhu práce, určuje vnitrostátní právo samotného státu, na jehož území dotyčný pobývá. Členské státy musejí umožnit přístup na pracovní trh, a to nejpozději do devíti měsíců od podání žádosti o mezinárodní ochranu (EUR-Lex 2013a).

7.2.13 Odborné vzdělávání

„Členské státy mohou žadatelům umožnit přístup k odbornému vzdělávání bez ohledu na to, zda mají přístup na trh práce“ (EUR-Lex 2013a).

7.3 Azylová politika České republiky

Azylová politika České republiky vychází ze zákona č. 325/1999 Sb. a Předpisu 314/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (Poslanecká sněmovna 2015).

7.4 Podmínky azylového řízení

§ 12 Pokud je cizinec žadatelem o udělení mezinárodní ochrany v České republice, musí v rámci azylového řízení dokázat, že:

- „je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
- má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště“ (Zákon o azylu, 1999).

§ 14 Pokud by cizinec se svou žádostí o mezinárodní ochranu neuspěl, lze ve zvláštním případě udělit azyl na základě humanitárního důvodu.

7.4.1 Doklady

§ 57 (1) „Ministerstvo vydá žadateli o udělení mezinárodní ochrany průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany nejpozději do 3 dnů od poskytnutí údajů k žádosti o udělení mezinárodní ochrany“ (Zákon o azylu, 1999). Pomocí tohoto průkazu jedinec dokládá oprávnění o pobytu v rámci území České republiky. Zároveň se jedná o veřejnou listinu, která uvádí údaje o totožnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, o jeho státním občanství, místě ubytování a o době jeho platnosti (Zákon o azylu, 1999). Platnost tohoto průkazu stanovuje ministerstvo a je možné ho opakovaně prodlužovat.

7.4.2 Pobyt a svoboda pohybu

§ 42 Žadatel o udělení mezinárodní ochrany je poskytnuto ubytování, na jehož provoz a náklady si sami cizinci přispívají. Azylantům je vypláceno kapesné, ze kterého je možné tyto náklady uhradit v případě, že nemají jiné finanční zdroje. Samotný finanční příspěvek je vyplácen pouze v případě, že dotyčný pobývá v azylovém zařízení (Zákon o azylu, 1999).

§ 43 (1) Pokud bude mít dotyčný žadatel nahlášený pobyt mimo pobytové středisko, hradí si veškeré náklady z vlastních zdrojů.

7.4.3 Zajištění

§ 46a (1) Žadatel může být v odůvodněných případech zajištěn. K tomuto kroku stát přistupuje ve chvíli, kdy je důvodné podezření možnosti bezpečnostního ohrožení, není známa jeho totožnost, za účelem zajištění této totožnosti, nebo svým jednáním ztěžuje celé řízení (Zákon o azylu, 1999).

7.4.4 Záruky pro zajištěné žadatele

§ 46a (6,7) Dobu trvání zajištění stanovuje ministerstvo a lze ji opakovaně prodloužit. Nejdelším časovým úsekem je však 120 dnů. Pokud žadateli přijde rozhodnutí o jeho zajištění, nebo prodloužení doby zajištění, má možnost podat žalobu, a to nejdéle do 30 dnů od vyrozumění. Ministerstvo žadatele poučí o možnostech, jak se proti takovému rozhodnutí bránit (Zákon o azylu, 1999).

7.4.5 Rodiny

Podle § 13 (1) azylové politiky České republiky figuruje tzv. azyl za účelem sloučení rodiny. Tento status je udělen rodinnému příslušníkovi azylanta, a to i v případě, že by dotyčný neuspěl v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany (Zákon o azylu, 1999). Do skupiny rodinných příslušníků spadají:

- manžel nebo partner azylanta
- svobodné dítě azylanta mladší 18 let
- rodič azylanta mladšího 18 let
- zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu
- svobodný sourozenec azylanta mladší 18 let (Zákon o azylu, 1999)

7.4.6 Zdravotní péče

§ 88 (1,2) Zdravotní péče v rámci azylové politiky České republiky poskytuje žadateli o mezinárodní ochranu a jeho dítěti narozenému na území bezplatné zdravotní služby, a to po dobu 60 dnů. Tyto náklady jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (Zákon o azylu, 1999).

7.4.7 Lékařské vyšetření

§ 46 (1) „Žadatel o udělení mezinárodní ochrany nesmí opustit přijímací středisko do provedení lékařského vyšetření zaměřeného na zjištění, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany netrpí chorobou ohrožující jeho život či zdraví nebo život či zdraví jiných osob“ (Zákon o azylu, 1999).

7.4.8 Školní docházka a vzdělávání nezletilých osob

§ 89a „Ministerstvo zajistí nezletilým žadatelům o udělení mezinárodní ochrany hlášeným k pobytu v pobytovém středisku školní potřeby v rámci rozsahu povinné školní docházky“ (Zákon o azylu, 1999).

Podle zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání je též škola povinna žákům s postavením azylanta bezplatně propůjčovat učební materiály (Školský zákon, 2004).

7.4.9 Zaměstnání

V České republice je umožněn přístup na pracovní trh žadatelům o mezinárodní ochranu až po uplynutí 6 měsíců ode dne podání a žadatel musí mít platné povolení k zaměstnání, které vydává Úřad práce ČR.

7.5 Azylová politika Slovenska

Azylová politika Slovenské republiky se řídí podle zákona č. 480/2002 Sb. ze dne 20.6.2002 o azylu a změně některých zákonů.

7.6 Podmínky azylového řízení

§ 8 Pokud je cizinec žadatelem o udělení mezinárodní ochrany na Slovensku, musí v rámci azylového řízení dokázat, že:

- „*má v zemi původu opodstatněné obavy z pronásledování z rasových, národnostních nebo náboženských důvodů, z důvodů zastávání určitých politických názorů nebo příslušnosti k určité sociální skupině a vzhledem k těmto obavám se nechce nebo nemůže vrátit do tohoto státu, nebo*
- *je v zemi původu pronásledován za uplatňování politických práv a svobod“* (Zákon o azyle, 2002)

§ 9 Žadateli může být udělena mezinárodní ochrana z humanitárních důvodů, a to i ve chvíli, kdy by na ochranu azylu nedosáhl skrze základní podmínky pro její udělení, stanovené v § 8.

7.6.1 Doklady

§ 5 (1,2) Žadateli o mezinárodní ochranu staršímu 15 let vydá ministerstvo průkaz žadatele, který je platný po dobu řízení o udělení azylu. Ministerstvo tento průkaz žadateli vydá do tří dnů od zahájení samotného řízení. Součástí průkazu je jméno a příjmení žadatele, pohlaví, datum a místo narození, státní příslušnost žadatele, skutečnost, zda je doklad považován za doklad určující jeho totožnost, datum vydání a doba platnosti průkazu, název azylového zařízení, ve kterém se průkaz vydal, a také jména, příjmení a data narození dětí žadatele do 15 let, pokud jsou žadateli (Zákon o azyle, 2002). Pokud je žadatel mladší 15 let, průkaz mu bude vydán za předpokladu, že ho nedoprovází zákonný zástupce.

7.6.2 Pobyt a svoboda pohybu

§ 39 (1) Cílem azylových zařízení je vytvářet vhodné podmínky pro ubytování cizinců, se zohledněním zvláštních potřeb ohrožených lidí, a to na základě individuálního posouzení jejich stavu. Jako ohrožené osoby jsou chápány nezletilé osoby, těhotné ženy, nebo osoby traumatizované (Zákon o azyle, 2002).

§ 22 (4,6) Služby azylového centra jako ubytování, strava a další nezbytné věci jsou žadateli poskytnuty bezplatně. Žadatel má také během svého pobytu v azylovém zařízení právo na poskytnutí osobního kapesného (Zákon o azyle, 2002).

§ 23 (5) Ministerstvo může rozhodnout, že žadatel je povinen přiměřeně hradit výdaje spojené s jeho pobytem v azylovém zařízení nebo v integračním středisku, pokud jeho finanční nebo majetkové poměry jsou takové, že lze od něj žádat alespoň částečnou úhradu výdajů souvisejících s tímto pobytem (Zákon o azyle, 2002).

§ 22 (3) Po opuštění záchytného tábora je žadatel umístěn v pobytovém táboře, nebo je mu umožněn pobyt mimo tento tábor. O možnost pobytu mimo tábor musí žadatel písemně požádat. Žádost je schválena, pokud je dotyčný schopen si všechny výdaje spojené s pobytem mimo pobytový tábor uhradit sám, nebo pokud osoba trvalým pobytem na území Slovenské republiky vydá čestné prohlášení, že je schopna se o všechny tyto potřeby žadatele postarat (Zákon o azyle, 2002).

7.6.3 Rodiny

§ 10 (1) Na základě sloučení rodiny uděluje ministerstvo azyl za účelem sloučení rodiny, a to:

- Manželovi, nebo manželce azylanta, pokud manželství trvá a trvalo i v době, kdy azylant odešel ze země původu a azylant se sloučením předem písemně souhlasí (Zákon o azyle, 2002)
- Dětem azylanta ve věku do 18 let
- Rodičům azylanta, který je mladší 18 let nebo člověku, který je uznán jako jeho opatrovník, a to za předpokladu, že s tím bude azylant dopředu písemně souhlasit

Podmínkou je, že azylant splnil všechny požadavky pro udělení mezinárodní ochrany.

7.6.4 Zdravotní péče

§ 22 (5) Žadatel o mezinárodní ochranu, který není veřejně zdravotně pojištěn, hradí zdravotní péči stát. Za účelem oprávnění k poskytnutí zdravotní péče bude dotyčnému žadateli vydán doklad, který toto oprávnění stvrzuje. Ministerstvo může rozhodnout, že si žadatel bude hradit přiměřenou část výdajů za zdravotní péči sám, a to v případě, že mu to jeho finanční situace alespoň trochu umožní.

7.6.5 Lékařské vyšetření

§ 23 (7) Žadatel je povinen podrobit se zdravotní prohlídce, kterou ministerstvo zajistí bez zbytečného odkladu po příchodu do záchytného tábora a pobývat v záchytném táboře do oznámení výsledku zdravotní prohlídky (Zákon o azyle, 2002).

7.6.6 Školní docházka a vzdělávání nezletilých osob

Podle § 146 školského zákona je dětem žadatelů o azyl umožněna výchova a vzdělávání, ubytování a stravování ve školách, a to za stejných podmínek jako občanům Slovenské republiky.

Děti azylantů zařazuje do příslušného ročníku ředitel, a to na základě úrovně ovládnutí slovenského jazyka a úrovně všeobecných znalostí. Nejpozději takto musí učinit do 3 měsíců od zahájení řízení (Školský zákon, 2008).

§ 23 (3) „Žadatel je povinen, pokud ministerstvo nerozhodne jinak, navštěvovat kurz slovenského jazyka, pokud jde o žadatele, na kterého se vztahuje povinná školní docházka“ (Zákon o azyle, 2002). Všechny děti, které žijí v azylových zařízeních a vztahuje se na ně tato povinnost, mají kurzy slovenského jazyka hrazeny ministerstvem vnitra.

7.6.7 Zaměstnání

§ 22 (12) Úřad neudělí povolení k zaměstnání, pokud je státní příslušník třetí země žadatelem o azyl.

§ 23a (1) Zaměstnavatel může zaměstnávat státního příslušníka třetí země, který je žadatelem o azyl a vstup na trh práce mu umožňuje zvláštní předpis (Zákon o službách zamestnanosti, 2004).

7.7 Azylová politika Německa

Azylová politika Německa se řídí podle Zákona o azylu ve znění ze dne 2.9.2008, který byl novelizován dne 20.7.2017.

7.8 Podmínky azylového řízení

§ 3 (1) Pokud je cizinec žadatelem o udělení mezinárodní ochrany v Německu, musí v rámci azylového řízení dokázat, že:

- Má oprávněné obavy z pronásledování kvůli své rase, náboženství, národnosti, politickému přesvědčení či příslušnosti k určité sociální skupině
- Má státní příslušnost země svého původu, ale z důvodu strachu se zde nemůže dovolávat svých práv (Asylgesetz, 2008)

7.8.1 Doklady

Žadateli je po registraci vydán doklad o příjezdu. Kromě osobních údajů tento doklad obsahuje také adresu instituce, která dotyčného přijímala. Tuto část azylového řízení mají na starost přijímací střediska, střediska příjezdu, nebo odpovědné úřady. Doklad zároveň slouží jako oprávnění k získání státních výhod, jakými jsou bydlení, jídlo a zdravotní péče (BAMF 2016c).

Další součástí průkazové dokumentace je získání průkazu totožnosti. Pokud by cizinci nebyl vydán doklad o příjezdu, status žadatele o azyl mu vzniká současně s podáním žádosti o mezinárodní ochranu.

§ 23 (1) Cizinci musí být nejpozději do 3 pracovních dnů od podání žádosti o azyl vydán průkaz totožnosti s jeho fotografií a osobní identifikační číslo (Asylgesetz, 2008). Tento doklad ho opravňuje k povolení pobytu na německém území, nikoli však k překročení státní hranice.

7.8.2 Pobyť a svoboda pohybu

§ 47 (1) Po registraci jsou žadatelé umístěni do nejbližšího přijímacího střediska federálního státu. Toto středisko může následně sloužit jako dočasné, nebo také dlouhodobé ubytování v rámci azylového řízení. Délka pobytu žadatele v tomto zařízení se odvíjí v závislosti na zemi jeho původu. Tato doba může být až 6 měsíců, nebo do rozhodnutí v rámci azylového řízení (Asylgesetz, 2008).

§ 56 (1) Povolení k pobytu je omezeno na okres úřadu, ve kterém se nachází přijímací středisko odpovědné za přijetí cizince.

§ 57 (1) Spolkový úřad může povolit, aby cizinec, který je povinen žít v přijímacím středisku, dočasně opustil území povolené k pobytu, pokud to vyžadují přesvědčivé důvody (Asylgesetz, 2008). Zároveň může navštěvovat střediska státních orgánů, kde je vyžadována jeho osobní přítomnost. Tuto skutečnost musí oznámit odpovědnému zaměstnanci přijímacího střediska a spolkovému úřadu.

Během pobytu v přijímacím zařízení mají žadatelé nárok na služby, které slouží k zachování základních lidských potřeb. Patří sem zajištění bydlení, stravování, oblečení, zdravotní péče a další služby. Zároveň jsou azylantům poskytnuty věcné dávky a kapesné, které slouží pro osobní potřebu žadatelů. Udělování dávek se řídí podle Zákona o dávkách pro žadatele o azyl, který upravuje výši a formu dávek, které budou žadatelům o azyl poskytnuty. Cílem zákona je zajištění základních lidských potřeb cizinců.

7.8.3 Rodiny

§ 26 (1) Manžel nebo partner žadatele o azyl je na žádost uznán jako oprávněná osoba k získání mezinárodní ochrany, a to v případě že:

- Uznání žadatele o azyl je nesporné
- Manželství nebo partnerství s osobou, která má právo na azyl, již existovala ve státě, v němž je osoba oprávněná k azylu politicky pronásledována
- Manžel nebo partner vstoupil do země před uznáním osoby, která má nárok na azyl, nebo podal žádost o azyl bezprostředně po vstupu

§ 26 (3) Rodiče nezletilého žadatele o azyl jsou uznáni jako osoby, kteří mají nárok na mezinárodní ochranu, a to za předpokladu že:

- Uznání žadatele o azyl je nesporné
- Rodina existovala již ve státě, ve kterém byla politicky pronásledována

- Rodiče vstoupili do země před uznáním osoby, která má nárok na azyl, nebo podali žádost o azyl bezprostředně po vstupu (Asylgesetz, 2008)

7.8.4 Zdravotní péče

Zdravotní péče je po dobu azylového řízení hrazená státem.

7.8.5 Lékařské vyšetření

§ 62 (1) Žadatelé o azyl žijící v přijímacích střediscích nebo společných zařízeních jsou nuceni podstoupit lékařskou prohlídku, za účelem zjištění přenosných nemocí. Rozsah tohoto vyšetření a lékaře určuje odpovědný státní orgán.

7.8.6 Zaměstnání

§ 61 (1) Cizinec nesmí po dobu nuceného pobytu v určeném zařízení vykonávat výdělečnou činnost.

§ 61 (2) Žadatel, kterému je dovoleno pobývat v Německu po dobu tří měsíců, smí být povoleno pracovat, a to v případě, že s tím souhlasí Spolková agentura práce.

Nicméně po odchodu z tohoto zařízení má žadatel jen omezený přístup na trh práce, neboť němečtí zaměstnavatelé preferují zaměstnávání německých obyvatel a občanů Evropské unie.

8. Analýza azylové politiky

Na základě porovnání podmínek azylového řízení můžeme říci, že legislativní podmínky udělování azylu jsou až na drobné výjimky ve všech státech totožné. Všechny země se řídí nařízeními Evropské unie a dodržováním stanovených zákonů v oblasti azylu. Rozdíl tedy není v samotném azylovém řízení z hlediska zákona, nýbrž ve snaze migrujících lidí dostat se do země, ve které pro ně panují nejpříznivější podmínky. Jakmile se migranti dostanou do Evropy, není jejich cílem zůstat v první zemi, ve které jsou v bezpečí, ale snaží se dostat do země, která jim nabídne nejlepší sociální podmínky a nejvyšší příjem na osobu, kteréžto možnosti se naskýtají právě v Německu (Janáčková 2016: 39). Česká republika a Slovensko v tomto ohledu nejsou chápány jako země, které by stály na stejné ekonomické úrovni, a tak nejsou pro migranty toliko vyhledávanou zemí, jako právě Německo. Za tento jev může také veřejně odmítavý postoj vlády, spojený s odmítáním uznávání přerozdělovacích kvót. Oproti tomu Německo se prezentuje jako země, která je migraci nakloněná, a proto je jednou z nejvyhledávanějších zemí pro získání azylu.

Dalším důvodem, proč je Německo z hlediska migrace vyhledávanějším státem, než Česká republika a Slovensko, jsou také rodinné vazby a početná menšina přistěhovalců stejného etnika. Následná cesta ze země původu je tak dotyčným usnadněna, jelikož mohou příbuzní nebo známí s již schválenou možností pobytu dotyčným pomoci, a to jak prostřednictvím rad k cestě samotné, tak finanční pomoci.

Pokud budeme na tuto problematiku nahlížet prostřednictvím statistik, zjistíme, že rozdíly jsou skutečně markantní. Dle dat uváděných Eurostatem byl počet žadatelů o azyl v roce 2016 ve vybraných zemích následující (jedná se o pět hlavních státních občanství žadatelů o azyl ze zemí původu mimo EU):

Tabulka č. 1: Počet žadatelů o azyl v České republice v roce 2015

Česká republika

Ukrajina	355
Irák	140
Kuba	80
Sýrie	65
Čína	65
jiné	495

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, dostupné z: Azylové statistiky 2016 (Eurostat 2017).

Tabulka č. 2: Počet žadatelů o azyl na Slovensku v roce 2015

Slovensko

Pákistán	15
Ukrajina	15
Sýrie	10
Afghánistán	10
Irák	10
jiné	40

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, dostupné z: Azylové statistiky 2016 (Eurostat 2017).

Tabulka č. 3: Počet žadatelů o azyl v Německu v roce 2015

Německo

Sýrie	266 250
Afghánistán	127 010
Irák	96 115
Irán	26 425
Eritrea	18 885
jiné	187 610

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat, dostupné z: Azylové statistiky 2016 (Eurostat 2017).

Z těchto čísel je patrné, že německý azylový systém je zaměstnán mnohem více, než systémy obou zbývajících zemí. Důležitou informací je také fakt, že zatímco do České a Slovenské republiky míří nejvíce uchazečů o azyl z Ukrajiny, uchazeči o azyl v Německu jsou převážně Syřané a další arabské národy.

9. Charakteristika hromadné migrace z let 2014-2016

Migrační vlna, která se objevila v letech 2014 až 2016, byla po mnoha stránkách neobvyklá. Všechny moderní migrační proudy předčila jak ve svém rozsahu, tak povaze samotné migrace. Příčin vzniku takto masové migrace může být několik. Politická nestabilita země, válečné konflikty, špatné sociální podmínky, živelné katastrofy a mnohé další. Otázkou zůstává, co je spouštěčem těchto příčin. V případě živelných katastrof není možné se na jejich příchod nikterak připravit a samotné země EU nemají možnost tuto skutečnost nikterak ovlivnit. Ovšem nestabilita země, která předchází válečným konfliktům a s tím souvisejícím úpadkem sociálních podmínek státu je věc, kterou Evropská unie a ostatní západní státy ovlivňují mnohdy více, než by bylo příhodné. Jedná se zejména o tzv. vývoz demokracie, jehož pomocí se západní civilizace snaží měnit státní uskupení třetích zemí. Tyto státy ale ve většině případů nejsou na takovýto krok připraveny, potažmo nebyl připraven ani plán pro jejich další vývoj a vzniká ona státní nestabilita, která mnohdy přeroste v občanskou válku. „*Významnou a podstatnou příčinu dnešního stavu tak musí Západ hledat ve své nepokorné a povýšené politice vůči jiným částem světa*“ (Janáčková 2016: 119). Nelze učinit státní převrat v zemi, kde v podstatě neznají nic jiného než diktátorský režim a říci, teď tu platí demokracie. Takovýto krok musí být promyšlen na desítky let dopředu, aby nedošlo k situaci, kdy nástup „demokracie“ poslouží pouze jako záminka pro další občanskou válku.

Mohutnost těchto migračních toků je možné definovat skrze statistické výsledky. V roce 2015 se do EU přistěhovalo odhadem 2,7 milionu osob ze třetích zemí a v rámci Evropské unie se 1,9 milionů lidí přesídlilo z jednoho členského státu do jiného. Ke dni 1.1.2016 již počet osob pobývajících v některém z členských států EU a majících státní občanství třetí země činil 20,7 milionu a počet osob, které měli státní občanství jiného členského státu činil 16 milionů lidí (Eurostat 2017). Amnesty International rok 2015 uvedlo jako „rekordní“, kdy do Evropy přišlo přes milion žadatelů o mezinárodní ochranu, konkrétně 1 015 071 osob (Amnesty International 2016).

Největším problémem Evropské unie se tak stalo množství lidí, kteří začali do jednotlivých zemí přicházet. Problém byl s celou infrastrukturou, která nebyla na takové množství žádostí připravená. Dalším problémem je následná integrace cizinců, kteří ve většině případů přicházejí z jiné kultury a jejichž integrace s majoritním obyvatelstvem je velmi složitá. Děje se tak nejen díky rozdílnému náboženství a kultuře, nýbrž také vzdělanostní úrovni, která je u mnohých přistěhovalců výrazně nižší, než úroveň tamních obyvatel.

Masová migrace v letech 2014 až 2016 byla velkou zkouškou, která Evropské Unii ukázala, nakolik je vůči takové situaci nepřipravená. Zároveň však tato událost dala podklad pro orgány EU a samotné státy k zamyšlení se, jakými prostředky bude možné další migrační vlny zvládnout a na jaké úrovni budou muset jednotlivé členské země spolupracovat. Jako nejdůležitější úkol do budoucna v rámci migrační politiky musí být sjednocení těchto politik všech členských států a vypracování jednotného postupu pro případy další rozsáhlé migrační vlny.

10. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo porovnání migrační politiky České republiky, Slovenska a Německa s politikou Evropské unie na legislativní úrovni. Než se autor dostal k analýze tohoto problému, přiblížil nejprve základní pojmy, s kterými pracoval v celé své práci. Dále se zaměřil na to, co se vůbec pod pojmem migrace skrývá, její rozdělení a základní migrační teorie. Jelikož práce rozebírá mezinárodní migraci, věnoval se jí autor více dopodrobna. Poté už se dostal k migračním politikám jednotlivých členských zemí, které si pro potřebu této práce vybral. Přistupoval k tomuto problému z hlediska států, ne z pohledu migrantů. Na základě legislativních dokumentů rozebral migrační strategie u všech států a následně přiblížil migrační politiku Evropské unie. Vzhledem k tomu, že při vstupu do EU se každý stát zavázal k tomu, že bude dodržovat mezinárodní smlouvy a zákony vydané Evropskou unií, není divu, že po stránce legislativní došel autor k závěru, že až na drobné detaily jsou migrační politiky členských států totožné s migrační politikou celého společenství.

Aby se více přiblížil jádru této problematiky, zaměřil se autor na realizaci azylové politiky, a to jak na úrovni EU, tak na úrovni jednotlivých států. Na základě analýzy azylového řízení bylo zjištěno, že v rámci azylového systému existují mezi vybranými zeměmi jen minimální rozdíly.

To, že některé státy jsou pro migranty více lákavé než jiné, má samozřejmě své opodstatnění. Závisí to na více oblastech, ale vždy jde hlavně o přístup dané země k migrantům. Německo je považováno za zemi s otevřenou náručí a silnou ekonomikou, proto patří mezi oblíbené destinace přistěhovalců všech možných národností. Získání azylu zde není takový problém jako třeba ve Francii, dostanou slušné kapesné a sociální zařízení pro žadatele o azyl je na velmi dobré úrovni. Kvůli velkému přílivu migrantů však Německo nestíhá vyřizovat žádosti v rozumném termínu. Proto se může zdát, že lidé čekají v přijímacím zařízení pro migranty i několik měsíců bez možnosti najít si zaměstnání.

Oproti Německu je Česká republika se Slovenskem pro migranty nezajímavá. Tyto země jsou brány spíše jako zastávky na cestě za blahobytem Německa. Je to dáno tím, že vlády těchto států se k migrantům staví odmítavě.

Závěrem se tato práce ještě dotkla hromadné migrační vlny v letech 2014 až 2016. Byl přiblížen její průběh, příčiny a především následky. Tato migrační vlna poukázala na mezery v migračních politikách napříč celou Evropskou unií a nutnost reformy v této oblasti.

Seznam použité literatury

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.

DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd.1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Studie (Sociologické nakladatelství), 2010. 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.

IOM: *Glosarry on Migration*. IOM, Ženeva, 2004. 78 s. ISSN 1813-2278.

JANÁČKOVÁ, Stanislava, SKOPEČEK, Jan, TOMSKÝ, Alexandr, VODIČKA, Milan, LOUŽEK, Marek. *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause, 2016. 222 s. ISBN 978-80-7542-007-7.

KLUFOVÁ, R. POLÁKOVÁ, Z. *Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 215 s. ISBN 978-80-7357-546-5.

KUNEŠOVÁ, H.; CIHELKOVÁ, E.; a kol. *Světová ekonomika nové jevy a perspektivy*. 2.dopl. a přeprac. vyd. Praha : Nakladatelství C.H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.

MINCER, J. *Family Migration Decisions. Journal of Political Economy*. 1978, vol. 86, no. 5. ISSN 0022-3808.

PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2014. 76 s.. ISBN 978-80-7418-228-0.

PALÁT, Milan. *Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii: vývoj, determinanty, politiky a trendy*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2015. 94 s. ISBN 978-80-7418-230-3.

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4., doplněné, konsolidované vyd. Praha: Linde, 2007. 511 s. ISBN 978-80-7201-686-0.

Elektronické zdroje:

Amnesty International (2016). *10 otázek a odpovědí.*

(<https://www.amnesty.cz/migrace/migrace-myty-a-fakta>, 10.5.2018)

BAMF (2016c). *Ankunft und Registrierung.*

(<http://www.bamf.de/DE/Fluechtlingsschutz/AblaufAsylv/AnkunftUndRegistrierung/ankunft-und-registrierung-node.html>, 15.5.2018)

BAMF (2018a). *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.*

(<https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/behoerden/DE/bamf.html>, 11.4.2018)

BAMF (2018b). *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.*

(https://www.bmi.bund.de/DE/service/lexikon/functions/bmi-lexikon.html?cms_lv3=9397756&cms_lv2=9391092#doc9397756, 11.4.2018)

Consilium (2015). *Závěry zástupců vlád členských států.*

(<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11130-2015-INIT/cs/pdf>, 26.4.2018)

Consilium (2017a). *Podpora integrace státních příslušníků třetích zemí.*

(<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/integration-policy/>, 18.4.2018)

Consilium (2017b). *Posílení vnějších hranic EU.*

(<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/strengthening-external-borders/>, 18.4.2018)

Consilium (2017c). *Nový rámec pro migrační partnerství.*

(<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/countries-origin-transit/migration-partnership-framework/>, 19.4.2018)

Consilium (2017d). *Řízení migračních toků a boj proti činnostem souvisejícím s převaděčstvím migrantů.* (<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/managing-migration-flows/>, 19.4.2018)

Consilium (2017e). *Reforma společného evropského azylového systému.*

(<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/ceas-reform/>, 25.4.2018)

Consilium (2017f). *Dočasná relokační za účelem podpory členských států v přední linii*. (<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/ceas-reform/temporary-relocation/>, 25.4.2018)

Consilium (2017g). *Poskytnutí možností legální migrace*. (<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/legal-migration-pathways/>, 26.4.2018)

Consilium (2018a). *Evropská rada*. (<http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/>, 15.4.2018)

Consilium (2018b). *Úsilí o řešení problematiky migračních tlaků*. (<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/>, 15.4.2018)

Consilium (2018c). *Spolupráce se zeměmi původu a tranzitu*. (<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/countries-origin-transit/>, 18.4.2018)

Consilium (2018d). *Reforma společného evropského azylového systému*. (<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/migratory-pressures/ceas-reform/ceas-reform-timeline/>, 25.4.2018)

EUR-Lex (2010). *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 439/2010*. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32010R0439>, 4.5.2018)

EUR-Lex (2011). *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU*. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32011L0095>, 4.5.2018)

EUR-Lex (2013a). *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013 o zřízení systému „Eurodac“*. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32013R0603>, 1.5.2018)

EUR-Lex (2013b). *Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2013/33/EU*. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0033>, 1.5.2018)

EUR-Lex (2013c). *Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2013/32/EU*. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32013L0032>, 4.5.2018)

- EUR-Lex (2015). *Rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601*. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32015D1601>, 1.5.2018)
- EUR-Lex (2016). *Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1953*. (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1512995437301&uri=CELEX:32016R1953>, 25.4.2018)
- Europa (2018). *Přehled*. (https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/council-eu_cs, 18.4.2018)
- Eurostat (2017). *Azylové statistiky*. (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics/cs, 10.5.2018)
- Evropská komise (2014). *Evropa bez hranic*. (http://publications.europa.eu/resource/cellar/09fcf41f-ffc4-472a-a573-b46f0b34119e.0020.01/DOC_1, 23.3.2018, 16 s.)
- Evropská Unie (2018). *Co je a co dělá*. (<https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/715cfcc8-fa70-11e7-b8f5-01aa75ed71a1>, 19.3.2018)
- Evropský parlament (2018). *Azylová politika*. (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.2.html, 1.5.2018)
- Henig (2009). *Migrace*. (http://www.antropoweb.cz/media/webzin/AntropoWEBZIN%202-3_2007.pdf, 14.4.2018, s. 35-42)
- IOM 2014. *Čo je program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií?* (http://www.avr.iom.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=348&lang=sk, 11.4.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2010). *Asistované dobrovolné návraty do tretích zemí*. (www.mvcr.cz/soubor/asistovane-dobrovolne-navraty-do-tretich-zemi-pdf.aspx, 27.3.2018, 237 s.)
- Ministerstvo vnitra ČR (2014). *Migrační a azylová politika ČR*. (<http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>, 20.3.2018)

- Ministerstvo vnitra ČR (2017a). *Odbor azylové a migrační politiky*.
(<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>, 20.3.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2017b). *Integrace cizinců na území ČR*.
(<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>, 25.3.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2017c). *Azyl*. (<http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>, 27.3.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2018a). *Slovníček pojmů*.
(<http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>, 19.3.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2018b). *Zdravotně humanitární program MEDEVAC*.
(<http://www.mvcr.cz/clanek/program-medevac.aspx>, 30.3.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2018c). *Volný pohyb osob v EU*.
(<http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/volny-pohyb-osob-v-eu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>, 30.3.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2018d). *Přechodný pobyt*. (<http://www.mvcr.cz/clanek/prechodny-pobyt.aspx>, 4.4.2018)
- Ministerstvo vnitra ČR (2018e). *Legální migrace*.
(<http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx>, 4.4.2018)
- Ministerstvo vnútra SR (2018a). *Azyl a migrácia*. (<https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>, 8.4.2018)
- Ministerstvo vnútra SR (2018b). *Dokument-Koncepcia migračnej politiky Slovenskej republiky*. (<https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>, 9.4.2018, 16 s.)
- MPSV (2016). *Integrace cizinců*. (<https://www.mpsv.cz/cs/1278>, 25.3.2018)
- Poslanecká sněmovna (2015). *Přepis 314/2015 Sb.*
(<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=314&r=2015>, 5.5.2018)
- REAG/GARP (2017). *Informationsportal zu freiwilliger Rückkehr*
(www.returningfromgermany.de, 15.4.2018)

Smlouva o fungování EU (2008). (<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20555>, 8.4.2018, 133 s.)

Strategie ČR (2015). *Dokument-Strategie migrační politiky ČR*. (<http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>, 26.3.2018, 24 s.)

Velvyslanectví ČR (2016). *Vízový informační systém*. (https://www.mzv.cz/kiev/cz/viza_a_konzularni_informace/informace_pro_cestu_a_pobyt_cesta/schengenske_vizum/vizovy_informacni_system.html, 23.3.2018)

Velvyslanectví ČR (2017). *Modrá karta*. (https://www.mzv.cz/moscow/cz/viza_a_konzularni_informace/volby_2010/povoleni_k_dlouhodobemu_pobytu/modra_karta.html, 23.3.2018)

Vláda ČR (2003). *Usnesení vlády České republiky ze dne 13. ledna 2003 č. 55 + P k účinnosti Koncepce integrace cizinců na území České republiky a další rozvoj této koncepce po vstupu České republiky do Evropské unie*. (https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/D376DFB23057E7E6C12571B60070FBF3, 20.3.2018)

Zákony:

Asylgesetz 2008. *Asylgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. September 2008 (BGBl. I S. 1798), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 20. Juli 2017 (BGBl. I S. 2780) geändert worden ist*. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/asylvfg_1992/BJNR111260992.html

Aufenthaltsgesetz 2008. *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet*. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/aufenthg_2004/BJNR195010004.html#BJNR195010004BJNG000101310

Zákon 561/2004 Sb., *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Zákon č. 245/2008 Z.z., *Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-245>

Zákon č. 325/1999 Sb., *Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu)*. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

Zákon č. 480/2002 Z.z., *Zákon o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Dostupné z:

<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-480>

Zákon č. 5/2004 Z.z., *Zákon o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-5>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet žadatelů o azyl v České republice v roce 2015

Tabulka č. 2: Počet žadatelů o azyl na Slovensku v roce 2015

Tabulka č. 3: Počet žadatelů o azyl v Německu v roce 2015